

LUNDS UNIVERSITET

Ekonomihögskolan

Har Sveriges ekonomi återhämtat sig snabbare efter ekonomiska kriser av att ha en rörlig växelkurs?

Nationalekonomiska Institutionen
Examensarbete – Kandidatnivå NEKH02
Författare: Axel Söderpalm
Handledare: Fredrik NG Andersson
Maj 2023

Abstract

Denna C-uppsats har till syfte att undersöka hur Sveriges rörliga växelkurs har påverkat landets återhämtning i samband med ekonomiska kriser. En jämförelse har gjorts med våra grannländer Danmark och Finland, som till skillnad från Sverige har en fast växelkurs mot euron. I studien jämförs ländernas utveckling utifrån ett antal ekonomiska variabler under perioderna efter tre stora ekonomiska kriser under 2000-talet. Data för de olika variablerna under kriserna har hämtats från statistikmyndigheter, något som sedan använts för att göra indexerade diagram i Excel för att få till en bättre jämförelse mellan länderna. Indexeringen har gjort att krisens relativa påverkan på ekonomin synliggörs i diagrammen istället för den faktiska ekonomiska förändringen för länderna. I analysen tas tidigare forskning av hur växelkursen påverkat med i beaktande och i resultatdelen görs en sammanvägning av ländernas prestationer efter kriserna i en tabell, vilket förenklar analysen. Resultatet visar att Sveriges rörliga växelkurs bidrog till landets snabba återhämtning efter den globala finanskrisen 2008 genom att stabilisera den svenska ekonomin, men att den i nuvarande inflationskris har haft en mindre positiv effekt för svensk del då den svaga svenska kronan har bidragit till att driva upp inflationen. Den rörliga växelkursen har därmed haft olika påverkan under olika kriser, något som gör det svårt att dra någon entydig slutsats om hur den rörliga växelkursen generellt sett har påverkat Sverige i samband med ekonomiska kriser.

Innehållsförteckning

1. Introduktion	4
2. Tidigare forskning.....	6
2.1 Optimala valutaområden.....	6
2.2 Forskning och empiri om eurosamarbetet.....	7
2.3 Sammanfattning av forskningsdelen.....	9
3. Metod och bakgrund.....	10
3.1 Metod.....	10
3.2 Val av nyckeltal.....	13
3.3 Val av ekonomiska kriser.....	13
4. Bakgrund till kriserna.....	15
4.1 Finanskrisen.....	15
4.2 Coronakrisen.....	15
4.3 Inflationskrisen.....	16
5. Analys.....	18
5.1 Finanskrisen.....	18
5.2 Coronakrisen	23
5.3 Inflationskrisen	27
6. Resultat.....	33
6.1 Sveriges återhämtning jämfört med grannländerna.....	33
6.2 Resultatanalys.....	34
7. Diskussion.....	36
8. Sammanfattning	39
9. Referenser.....	40

1. Introduktion

År 2003 röstade Sverige med en tydlig majoritet nej till att införa euron i en folkomröstning (Oscarsson och Holmberg, 2004). 13,9 % skiljde mellan de som röstade ja och de som röstade nej. Vanliga argument från nej-sidan handlade om nationell självständighet samtidigt som diverse ekonomiska argument, exempelvis rörande valutapolitik, var vanligt förekommande både på ja- och nej-sidan.

Den europeiska och monetära unionen (EMU) är ett samarbete mellan EU-länderna om ekonomisk politik, något som underlättar samarbetet mellan europeiska länder. Till följd av att Sverige röstade nej till att införa euron är landet inte fullt ut med i den gemensamma valutaunionen trots medlemskapet i EU. Detta innebär att Sverige har en rörlig växelkurs, den svenska kronan är alltså inte knuten till någon annan valuta (Ekonomifakta, 2023). Något som har varit fallet för Sverige sedan 1992. Hade Sverige blivit medlemmar i EMU så hade landet infört euron eller så hade kronan fått en fast växelkurs mot euron.

På senare tid har en debatt blossat upp om huruvida det har tjänat Sverige väl eller inte att stå utanför euro-samarbetet och därmed ha en självständig penningpolitik och rörlig växelkurs (Hökmark, 2023). En förklaring till detta är den senaste tidens försvagning av den svenska kronan, som också bidragit till att göra Sveriges inflation högre genom ökade importpriser. Den svenska kronan har tappat i värde under en relativt lång period med en nedåtgående trend sedan runt 2013 (Belfrage, 2021).

Samtidigt har det under hela 2000-talet aldrig funnits någon tydlig majoritet för att införa euron i Sverige (Andersson och Weissenbilder, 2022). Nationell självständighet och att kunna bedriva en egen penningpolitik är precis som vid folkomröstningen 2003 vanliga argument mot att idag införa euron.

Med denna aktuella debatt som utgångspunkt är det intressant att utifrån ett antal centrala ekonomiska indikatorer undersöka hur väl Sveriges ekonomi presterat jämfört med liknande länder som är med i valutasamarbetet inom EMU eller som har fast växelkurs mot euron. Här utgör Finland den perfekta jämförelsen eftersom det är ett grannland som infört euron och som i många avseenden har en liknande ekonomi som Sverige. Detta gäller sett till historia, samhälle och ekonomiska strukturer (Korkman och Suvanto, 2015). Danmark utgör också en

bra jämförelse då landet har en fast växelkurs mot euron samtidigt som landet i många avseenden påminner ekonomiskt om Sverige.

En anledning till att jag har valt att jämföra med Finland och Danmark och inte Norge är att jag har velat ställa den svenska ekonomiska utvecklingen mot två länder som antingen har valt att ingå i euron, Finland, eller som har valt att ha en fast växelkurs mot euron, Danmark (Forex, 2023).

Frågeställningen i denna uppsats är följande: Har Sveriges ekonomi återhämtat sig snabbare efter ekonomiska kriser av att ha en rörlig växelkurs?

Frågeställningen kommer att besvaras utifrån en analys av tre ekonomiska kriser under 2000-talet: finanskrisen 2008, coronakrisen för några år sedan samt den nuvarande inflationskrisen. En jämförelse kommer att göras mellan Sverige, Danmark och Finland om hur väl ekonomin i respektive land har återhämtat sig utifrån ett antal vitala ekonomiska variabler efter kriserna. Med detta som utgångspunkt har sedan en analys av om Sverige har gynnats av att ha en egen valuta och därmed rörlig växelkurs eller inte gjorts. Därefter kommer slutsatserna att presenteras.

2. Tidigare forskning

2.1 Optimala valutaområden

Ett sätt att tänka kring för- och nackdelar med att inneha en egen valuta är den så kallade teorin om optimala valutaområden utvecklad av ekonomen Robert Mundell år 1961 (Clarke och Mitchell, 2022). Dessa finns det idag mycket forskning och teorier runt. Optimala valutaområden är geografiska områden som skulle få en bättre, mer effektiv ekonomi av att alla länder som ingår i området har en gemensam valuta. Därmed är det också en högst relevant fråga i samband med diskussionen om huruvida Sverige har gynnats i svåra ekonomiska tider av att ha en egen valuta med rörlig växelkurs eller inte.

I en artikel skriven av ekonomiforskaren Fredrik Andersson framhävs att det finns många kriterier för att ett valutaområde ska vara optimalt samt att dessa kriterier bör vara uppfyllda inom valutaområdet för att ett land ska överväga att gå med i ett sådant (Andersson, 2019). Dessa kriterier är sammanfattningsvis: hög grad av arbets- och kapitalmobilitet, löne- och prisflexibilitet, en harmoniserad konjunkturcykel, att stöd ges från de som går bäst ekonomiskt till de svagare inom unionen samt en gemensam syn på ekonomisk politik mellan unionens medlemsländer.

En valutaunion ställer därmed stora krav på länderna för att samarbetet ska fungera väl (Andersson, 2019). Ett av dessa krav menar Andersson är att en fungerande politisk och ekonomisk union också måste finnas på plats mellan länderna i unionen för att medlemsländernas valutasamarbete ska kunna få positiva effekter. I stort sett bör dessutom arbetskraft kunna flöda fritt inom valutaområdet samtidigt som länderna måste kunna anpassa sig snabbt om nya omständigheter uppstår. Den genuina viljan mellan unionens medlemsländer att samarbeta måste också finnas på plats.

Den framstående ekonomen Barry Eichengren försöker i sin artikel (Eichengren, 1992) att komma fram till huruvida Europa kan ses som ett optimalt valutaområde eller inte. Utifrån att hänvisa till Robert Mundells teorier om valutaområden kommer han fram till att Europa bör vara ett mindre optimalt valutaområde än Nordamerika som han jämför med. Detta då arbetskraften flödar mindre fritt i Europa samtidigt som störningar i ekonomin är mindre korrelerade mellan europeiska länder än mellan olika regioner i USA och Kanada. Enligt

Eichengren går det inte att säga att EMU inte är ett optimalt valutaområde, däremot att det existerar valutaområden som är mer optimala, däribland Nordamerika.

När det kommer till frågan om vilka länder som bör forma gemensamma valutaområden skrevs år 2002 en forskningsartikel på Harvard (Alesina m.fl, 2002). I artikeln "Optimal Currency Areas" skriver Alberto Alesina med flera att det både finns tydliga kostnader och vinster med en gemensam valutaunion. Här framhävs att minskade handelskostnader är en tydlig fördel med ett gemensamt valutaområde. En slutsats är också att desto mer länderna i unionen initialt handlar med varandra, desto mer tjänar länderna på att ha en gemensam valuta.

Det lyfts också fram nackdelar i artikeln med att ge upp den egna penningpolitiken och därmed inte längre kunna ha en rörlig växelkurs (Alesina m.fl, 2002). En självständig penningpolitik är bra för att stabilisera konjunkturcykler och minska fluktuationer i ekonomin. Konsekvenserna av att ha en gemensam valuta och få en mindre självständig penningpolitik blir dock mindre om landets ekonomi är mer beroende av omvärlden och att fler av landets ekonomiska chocker därmed är gemensamma med omgivningen.

2.2 Forskning och empiri om eurosamarbetet

Det finns mer tidigare forskning kring huruvida EMU kan anses vara ett lyckat valutaområde eller inte och om länderna i valutaunionen tjänar på samarbetet. Ämnet tas upp i artikeln "Is the EMU a viable common currency area" av Michael Kouparitsas år 1999 (Kouparitsas, 1999). Där framhävs att de flesta ekonomer är eniga om att EMU-samarbetet i stort ger stora ekonomiska vinster, detta genom att bland annat leda till lägre säkrings- och transaktionskostnader för medlemsländerna när de handlar med varandra. Något som kan ses som en fördel med att ha en gemensam valuta och därmed fast växelkurs inom eurosamarbetet.

En fördel är också att en valutaunion minskar volatiliteten i växelkurserna (Engman, 2018). Detta ger trygghet både för handeln och befolkningen i stort. En stor variation i växelkursen innebär en större osäkerhet för valutans framtida värde och kan leda till spekulation.

Något som kan ses som problematiskt i eurosamarbetet är att även om regler är på plats kring länders rätt till självbestämmande så finns det en obalans i att stora länder får klart mer att

säga till om när det kommer till penningpolitiken än mindre länder (Andersson, 2019). Detta ställer större krav på de mindre ekonomierna i förmåga till anpassning. På frågan om euron är ett optimalt valutaområde eller inte svarar Andersson nej, då samarbetet runt både ekonomi och politik är för outvecklat inom unionen. Något som bland annat bidragit till att skapa sociala obalanser mellan medlemsstaterna. Ett annat problem som försvårat valutasamarbetet har varit en misslyckad harmonisering mellan länderna på områden som lagar och skattesystem. Slutligen menar Andersson att integrationen i eurons valutaunion inte fungerat tillräckligt väl och att det vore gynnsamt om länderna på sikt avslutade sitt valutasamarbete.

Ronny Norén (Norén, 2012) lyfte i samband med statsskuldutmaningarna 2012 fram problemen med eurosysteemets uppbyggnad. Denna har i sin tur att göra med strukturella skillnader mellan valutaunionens länder när det kommer till ekonomin, vilket skapat en stor instabilitet i ländernas banksystem. Norén tar upp ytterligare en problematisk aspekt, att euroområdet hade begränsade möjligheter att på egen hand lösa utmaningarna då detta under perioden ytterligare hade ökat statsskulden inom området.

När det kommer till om Sverige bör gå med i euron eller inte är ett avgörande mått en jämförelse mellan euron och kronan och hur den relativa växelkursen mellan dessa valutor har utvecklats över tid. Detta är avgörande då en försvagning av en valuta gentemot en annan leder till följderna på hela ekonomin. Importen för svensk del blir dyrare om kronan sjunker i värde relativt euron eftersom euron är en så vanlig valuta i de länder vi handlar mest med. På motsvarande sätt blir exporten billigare till länder som använder euron. Samma förhållande råder för ett euro-land om euron försvagas mot kronan.

Det går att se en koppling mellan de relativa växelkursernas utveckling och hur svårt läget är i världsekonomin (Ekonomifakta, 2023). Kronan försvagades exempelvis tydligt gentemot euron under finanskrisen 2009 och även under inledningsskedet av coronapandemin. Den svenska valutan har också försvagats till följd av dagens krisläge. En koppling finns därmed mellan en svagare krona relativt euron och någon form av krissituation i ekonomin. Detta samband kan ses som en mer problematisk del med att stå utanför euron, i krislägen tenderar växelkursen att försvagas vilket leder till att kronan blir mindre värd. Samtidigt kan en försvagad krona i kristider fungera som ett sätt att snabbare anpassa ekonomin.

2.3 Sammanfattning av forskningsdelen

Om det är fördelaktigt för ett land att gå med i en gemensam valutaunion eller inte och därmed ha en fast respektive rörlig växelkurs, bygger på de för- och nackdelar som uppstår för landets ekonomi. Utifrån tidigare forskning är det svårt att dra några enkla slutsatser om huruvida ett enskilt land bör ha en rörlig eller fast växelkurs mot en större valuta. Däremot råder det någorlunda konsensus kring att det är bättre för ett land att bli medlem i en valutaunion om landets handel med övriga medlemsstater är stor samt att arbetskraft och kapital kan flöda relativt fritt mellan det egna och de andra länderna i unionen.

Avgörande fördelar med eurosamarbetet har bedömts vara minskade kostnader för handeln samt en mindre volatil växelkurs. Samtidigt kan det uppkomma problem i form av sociala obalanser och strukturella problem, exempelvis inom banksystemen, vilket kan få negativa effekter på ekonomin.

I analysen går det att förvänta sig ett tydliggörande av för- och nackdelarna för Sverige att behålla en egen valuta och penningpolitik och därmed inte ansluta oss till euron. Analysen ska med denna forskning i beaktande undersöka hur det har påverkat oss som land under krissituationer att vi har en egen växelkurs.

3. Metod och bakgrund

3.1 Metod

För att genomföra studien har statistik samlats in som visar Sveriges, Danmarks och Finlands återhämtning inom fyra viktiga ekonomiska områden i samband med kriser: BNP-tillväxt, arbetslöshet, inflation och budgetbalans. Statistiken som används visar hur dessa variabler utvecklats för länderna under perioderna runt finanskrisen 2008, coronakrisen med start 2020 samt inflationskrisen som på allvar inleddes i början av 2022.

Data på dessa områden hämtas främst från OECD:s hemsida, men även från några andra statistikmyndigheter. Jag har sedan, med hjälp av statistiken för respektive variabel, tagit fram diagram i Excel som illustrerar hur den ekonomiska utvecklingen för länderna har sett ut för respektive ekonomisk indikator. I Excel har jag tagit hjälp av funktionen ”infoga linjediagram” och har på detta sätt tagit fram diagram utifrån statistiken som visar Sveriges, Finlands och Danmarks utveckling för respektive variabel under de olika kriserna. Detta ger en möjlighet att bedöma ländernas återhämtning inom de ekonomiska nyckeltalen efter kriserna samt att analysera huvudfrågan med detta som grund.

Diagrammen indexeras sedan med utgångspunkt från krisens inledning som då antar värdet 100. Indexeringen görs genom att jag dividerar 100 med värdet på krisens inledning och sedan multiplicerar detta med värdet för perioden i fråga. Detta är en metod som jag bygger på Andersson och Jonung (2020) och är något som underlättar möjligheten att göra en jämförelse mellan ländernas ekonomiska utveckling. På så sätt blir det lättare att jämföra situationen mellan länderna och hur värdena under de olika perioderna förhåller sig till varandra. Indexeringen leder till att man får fram den relativa förändringen på ett område efter krisens start för ett land snarare än den absoluta förändringen i allmänhet. Något som leder till en bättre jämförelse mellan länderna eftersom det ger en mer korrekt bild av hur kriserna faktiskt förändrat deras ekonomiska utveckling.

När det gäller nyckeltalet budgetbalans är detta svårare att indexera eftersom minusvärden ofta är utfallet. För att få en bättre indexering för detta mått adderar jag därför 6 på varje värde för att diagrammet inte ska få minusvärden, något som här omöjliggör indexeringen. Med detta angreppssätt blir det lättare att få en bild av ländernas relativa

budgetbalansutveckling. För de övriga ekonomiska nyckeltalen indexerar jag utan att addera något värde på statistiken.

Oavsett om data har tagits fram månads-, kvartals- eller årsvis utgörs starten på respektive kris av siffran noll. Perioden innan starten är då -1, efter starten 1 och därefter 2, 3 etcetera. Därmed kan en övergripande bild tas fram av hur den ekonomiska utvecklingen för länderna påverkats av respektive kris utbrott.

Vilken period som används i diagrammen beror till stor del på längden på krisen.

Finanskrisen var av den omfattningen att återhämtningen för de flesta länder bedöms ha tagit tre till fyra år. Därför är diagrammen kopplat till finanskrisen satta från utbrottet 2008 fram till 2011–2012. Coronakrisen inleds i början av 2020 och pågick fram till dess att massvaccinationen på allvar fick effekt lite knappt två år senare. Den nuvarande inflationskrisen bedöms i dagsläget ha pågått i lite mer än ett års tid, med en eskalation kring starten på Ukrainakriget.

Tidsmåttan som används i analysen bygger på vilken tid som måttet brukar mätas i samt hur tillgängliga data på området är. Budgetbalans är ett mått som vanligtvis mäts på årsbasis, därför väljer jag det tidsmättet för denna faktor. När det gäller BNP använder jag kvartalsmått för att få en mer detaljerad bild av hur utvecklingen under kriserna har sett ut. För arbetslöshet och inflation använder jag kvartals- eller månadsdata för att få en bättre bild av utvecklingen, tidsperspektiv som ofta används när det kommer till dessa variabler. Jag använder därmed de datafrekvenser som normalt sett används för respektive variabel.

För att analysen ska bli tydligare har jag valt att dela in texten om kriserna i tre delar:

1. Den reala ekonomin (vilken innefattar arbetslöshet och BNP-tillväxt)
2. Inflationen
3. Politiken som länderna bedrivit för att motverka krisen (innefattar budgetbalans)

I texten hänvisas sedan till diagrammen som tagits fram för de ekonomiska nyckeltalen under respektive kris. På detta sätt förenklas analysen där Sverige, som har en rörlig växelkurs, kan jämföras med Finland och Danmark som har en fast växelkurs. Analysen stöds genom forskning på området och av vad som kan sägas om denna utveckling med hänsyn till hur växelkurserna påverkar olika faktorer.

I resultatdelen tas sedan ett sammanfattande diagram fram som visar hur väl Sverige har klarat den ekonomiska återhämtningen i samband med kriser jämfört med Finland och Danmark. Syftet är att upprätta en något förenklad bild av resultatet och därmed få en bättre och mer övergripande bild av densamma. I diagrammet bedöms Sverige som 1:a, 2:a eller 3:a inom respektive indikator samt för respektive kris. Bedömningen är enkel och görs med utgångspunkt från diagrammen och hur landets ekonomiska läge har varit under återhämtningsperioden relativt krisens utbrott. Har utfallet varit väldigt jämnt mellan länderna har de fått en delad placering.

Anledningen till att jag väljer denna analysmetod är att den tar hänsyn till de viktigaste ekonomiska aspekterna av ett lands ekonomi efter kriser samt att man genom de indexerade diagrammen tydligt kan se hur den relativa återhämtningen har sett ut. När det gäller valet att visa ländernas placering är styrkan med denna redovisning att den ger en bra översikt av hur det gått för länderna inom respektive område samt under respektive kris. En svaghet är att bilden kan ses som något förenklad, då ekonomin är mer komplex än att kunna sätta säkra placeringar av länders prestation inom olika områden. Jag bedömer dock att denna förenklade översikt behövs som en del av studien för att göra resultatet tydligare.

När det kommer till vad som är en bra och dålig utveckling angående rankingen görs en rationell bedömning av vad de allra flesta vill uppnå i en sund ekonomi. Gällande BNP-tillväxt och budgetbalans är det därmed bäst att ligga så högt som möjligt. För arbetslöshet gäller det motsatta. Inflationen är den svåraste variabeln att bedöma, men under inflationskrisen har det setts som positivt att ligga så lågt som möjligt eftersom utmaningen med denna kris är den höga inflationen. Under corona- och finanskrisen bedöms det i stället som positivt att ha en högre inflation, detta då finans- och penningpolitikens mål under dessa kriser var att öka inflationen eftersom den stora faran då i stället var att förvärra lågkonjunkturen.

Under tabellen om Sveriges utfall skrivs en sammanfattande analys med en koppling till ländernas fasta respektive rörliga växelkurssystem. På så sätt blir bilden tydligare av hur växelkurserna har påverkat ländernas återhämtning efter ekonomiska kriser.

3.2 Val av nyckeltal

Valet av ekonomiska nyckeltal för att jämföra Sveriges, Danmarks och Finlands utveckling i samband med kriser är BNP-nivå, arbetslöshet, inflation och budgetbalans. Dessa val bygger på att samtliga är centrala indikatorer för den ekonomiska utvecklingen och stabiliteten.

Utifrån en analys av hur dessa nyckeltal har utvecklats för de tre länderna efter respektive kris, samt hur detta kan kopplas till ländernas ekonomier, görs en rationell bedömning av hur den rörliga växelkursen har påverkat utfallet i Sveriges fall.

BNP är själva grundmättet för ett lands ekonomi och används i stort sett alltid som ett mått på hur ekonomin i ett land utvecklas. Utvecklingen av BNP är därför självklar att ha med i en ekonomisk jämförelse mellan länderna i samband med kriser.

Arbetslöshet är av stor vikt för att bedöma återhämtningen från en chock i ekonomin, i detta fall en kris, men också för att visa hur människor påverkas av den ekonomiska utvecklingen. En alltför stor andel människor utan jobb har ett högt socialt pris. Utvecklingen för arbetslösheten visar också hur bra en ekonomi är på att skapa arbetstillfällen.

Inflation är ett annat relevant mått för ekonomisk utveckling. En för hög inflation innebär att pengar tappar i värde vilket gör ett land och dess befolkning fattigare. I jämförelse mellan länderna är det också av vikt för att bedöma hur den rörliga växelkursen utvecklas mot euron, då detta påverkar inflationen.

Budgetbalans är också ett viktigt mått för ekonomin, då det speglar hur skuldsatt ett land är. När statens utrymme minskar så minskar också det ekonomiska handlingsutrymmet för ett land, vilket är särskilt viktigt att ha i samband med kriser.

3.3 Val av ekonomiska kriser

I analysen har jag valt att analysera tre ekonomiska kriser och hur den ekonomiska återhämtningen har gått för de tre länderna i samband med dessa. De kriser som analyseras har inträffat från år 2000 och framåt. Det beror på att det var först under denna period det blev aktuellt för olika länder att införa euron, detta efter att valutan infördes i EU 1999 (Europeiska unionen, 2023).

De tre ekonomiska kriser som ligger till grund för jämförelsen mellan länderna har valts utifrån att de är de tre största kriserna under 2000-talet. Med kriser menas exogena eller endogena faktorer som drastiskt minskar den ekonomiska aktiviteten i stort (Andersson och Jonung, 2020). Utifrån denna definition har jag valt de tre kriser som under 2000-talet har haft de mest dramatiska effekterna på världsekonomin vilka bedöms vara:

1. Finanskrisen 2008 till 2009.
2. Coronakrisen med start 2020, sedan har effekten minskat efter slopade restriktioner.
3. Inflationskrisen som på allvar kom i gång i början av 2022 och som fortsatt pågår.

4. Bakgrund till kriserna

4.1 Finanskrisen

Finanskrisen 2008 uppkom i samband med kollapsen för den amerikanska banken Lehman Brothers. Krisen hade sin grund i en mycket instabil amerikansk bostadsmarknad (Sveriges Riksbank, 2022). Bostadslånen som gavs till många privatpersoner var alltför stora och riskabla och det skedde i en mycket stor omfattning. Till slut kom verkligheten i kapp och en ekonomisk kollaps inträffade som spred sig till hela världen.

Finanssystemet i USA hade grundproblemet att många investerare investerat i så kallade subprime-lån, vilka var en form av lån för att människor med lägre kreditvärdighet skulle ha råd att låna till sitt boende. När dessa sedan tappade dramatiskt i värde påverkades hela ekonomin eftersom värdet i investeringarna föll. Kollapsen påverkade hela världen eftersom USA:s ekonomi har en så central roll. Dessutom hade det gjorts många osäkra investeringar också i andra länder.

Riksbanken i Sverige vidtog till följd av krisen en mängd åtgärder för att försöka stärka den finansiella stabiliteten i landet. Det skedde bland annat genom likviditetsstöd till banker och företag men också till omvärlden genom lån till andra länder (Sveriges Riksbank, 2022). Bankerna som fick stöd var sådana som fick stora problem till följd av krisen, en åtgärd ämnad åt att landet skulle undvika stora bankkrascher likt de som skedde i omvärlden.

Danmark fick till följd av krisens svallvågor en ännu svårare situation än Sverige (Erhvervsministeriet, 2017). Landet hade redan innan krisen haft problem med det finansiella systemet och sommaren 2008 gick Roskilde Bank i konkurs. Krisen präglades senare av stora likviditetsproblem i banksektorn och problem med att upprätthålla den finansiella stabiliteten. Dessa likviditetsproblem hade en direkt koppling till att amerikanska banker gick i konkurs. En bankkris av samma skala lyckades Sverige undvika.

4.2 Coronakrisen

Coronakrisen var en världshändelse som inträffade år 2020 till följd av den snabba spridningen av coronaviruset. Det var alltså en exogen händelse, något som inträffar utifrån, som fick stor påverkan på ekonomin (Ekonomifakta, 2020). Pandemin fick på allvar effekt i mars-april 2020 eftersom det var då viruset började spridas på allvar. Följden blev att många

länder valde att stänga ner sina ekonomier eller lägga olika typer av restriktioner på befolkningen. Syftet med nedstängningarna var att försöka undvika att viruset skulle sprida sig mellan människor och därmed ytterst för att undvika dödsfall.

Nedstängningar och restriktioner ledde till att handeln mellan länder minskade och att den ekonomiska aktiviteten inom länder inte kunde upprätthållas på samma nivå som tidigare. Hela branscher hotades eller fick ställa om, exempelvis restaurang- och hotellbranschen, som en följd av kraven på social distansering. Krisen ledde till en stor påverkan på världsekonomin genom exempelvis förlorade arbetstillfällen och minskad handel. Dessutom ökade många länders statskuld, då länder bland annat gav ekonomiskt stöd till hushåll och företag för att lindra krisens effekter.

Regeringen i Sverige genomförde en mängd åtgärder för att försöka förbättra situationen och undvika en för djup lågkonjunktur (Ekonomifakta, 2021). Det handlade exempelvis om likviditetsstöd till företag och en sänkning av arbetsgivaravgiften. Riksbanken valde också att sänka räntan. Danmarks och Finlands regeringar gav också olika stöd för att hålla uppe efterfrågan i ekonomin under en svår tid.

När det gäller nedstängningar och rekommendationer för att förhindra virusets spridning bedrev Sverige den minst restriktiva politiken av dessa länder, vilket gjorde landets hantering internationellt känd (Davies och Roeber, 2021). Sverige höll under inledningen av pandemin överlag ekonomin mer öppen än sina nordiska grannländer som stängde ner mer.

4.3 Inflationskrisen

Inflationskrisen är den nuvarande kris som pågått sedan våren 2022, där kraftigt ökad inflation utgör en stor utmaning för många länder. En viktig orsak till krisen är Rysslands invasion av Ukraina, som bland annat inneburit snabbt ökade råvarupriser. (Sveriges Riksbank, 2022, nr 2). Detta då både Ryssland och Ukraina vid krigsutbrottet var viktiga råvaruexportörer. Även tillgången på olja och energi har minskat som följd av kriget. Detta har påverkat i stort sett hela världsekonomin med snabbt stigande priser på många varor, vilket fått till följd att människor blivit relativt sett fattigare.

Förutom kriget och dess effekter har även den tidigare pandemin spelat en viktig roll i skapandet av inflationskrisen. Det finns två viktiga anledningar:

1. Penningpolitiken under coronakrisen ledde till att räntan sänktes. Det fick till följd att efterfrågan låg på en hög nivå när pandemin väl avtog, något som pressade upp priserna.
2. Pandemin ledde till problem för handeln och transporterna (Stelling, 2020). Detta gav negativa effekter på den internationella ekonomin, något som i längden fördröjde produktion och import.

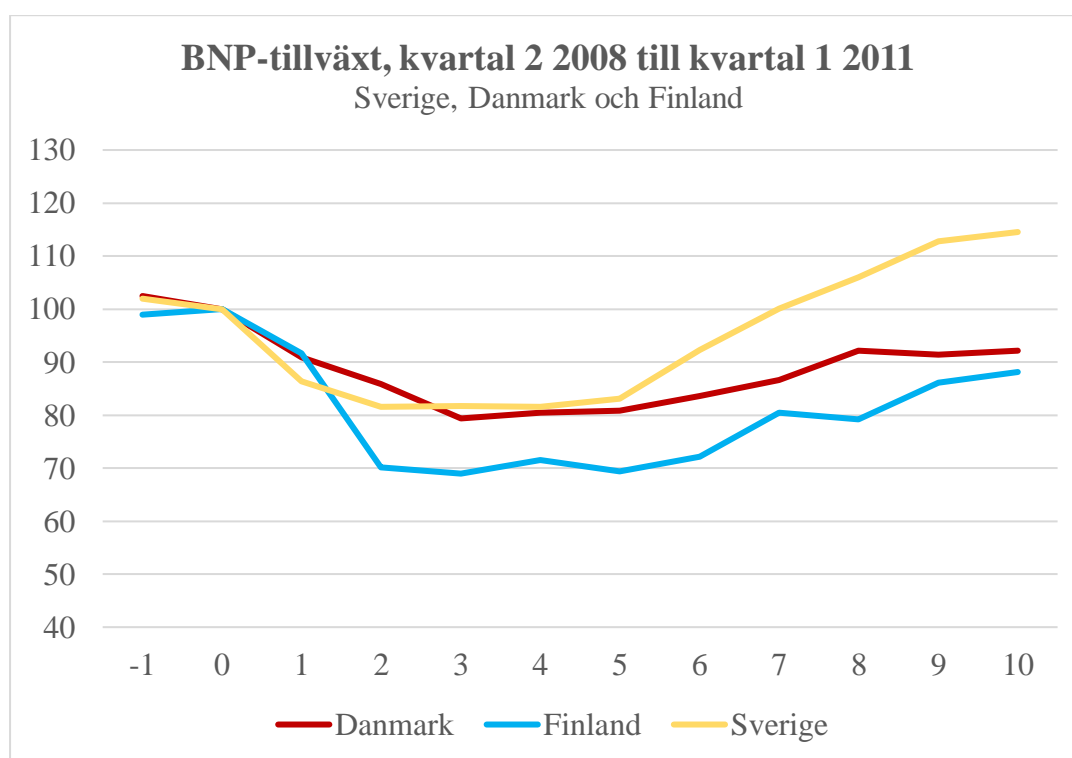
Krisen fortgår under våren 2023 med fortsatt hög inflation som nu också drivs av att de inhemska priserna börjat stiga. Resultatet har blivit att många länder valt att föra en restriktiv finanspolitik, däribland de nordiska länderna, för att hålla nere efterfrågan. Samtidigt har riksbanker runtom i världen höjt räntan för att försöka pressa tillbaka inflationen. Ännu syns inget slut på krisen även om det den senaste tiden kommit indikationer på att den höga inflationstakten börjat minska något.

5. Analys

5.1 Finanskrisen

Den reala ekonomin

Diagrammets nolläge för finanskrisen är satt till 2008 när Lehman Brothers gick i konkurs, vilket utgjorde startskottet för krisen. Finanskrisen fick långvariga effekter på världsekonomin och följderna varade under åtminstone sex år (Federal Reserve History, 2013). För att analysera den ekonomiska återhämtningen för Sverige, Danmark och Finland efter krisen måste man därför analysera ett längre tidsförlopp. Diagrammet nedan är satt till andra kvartalet 2008, kvartalet innan krisen, fram till 2011. Se figur A1.

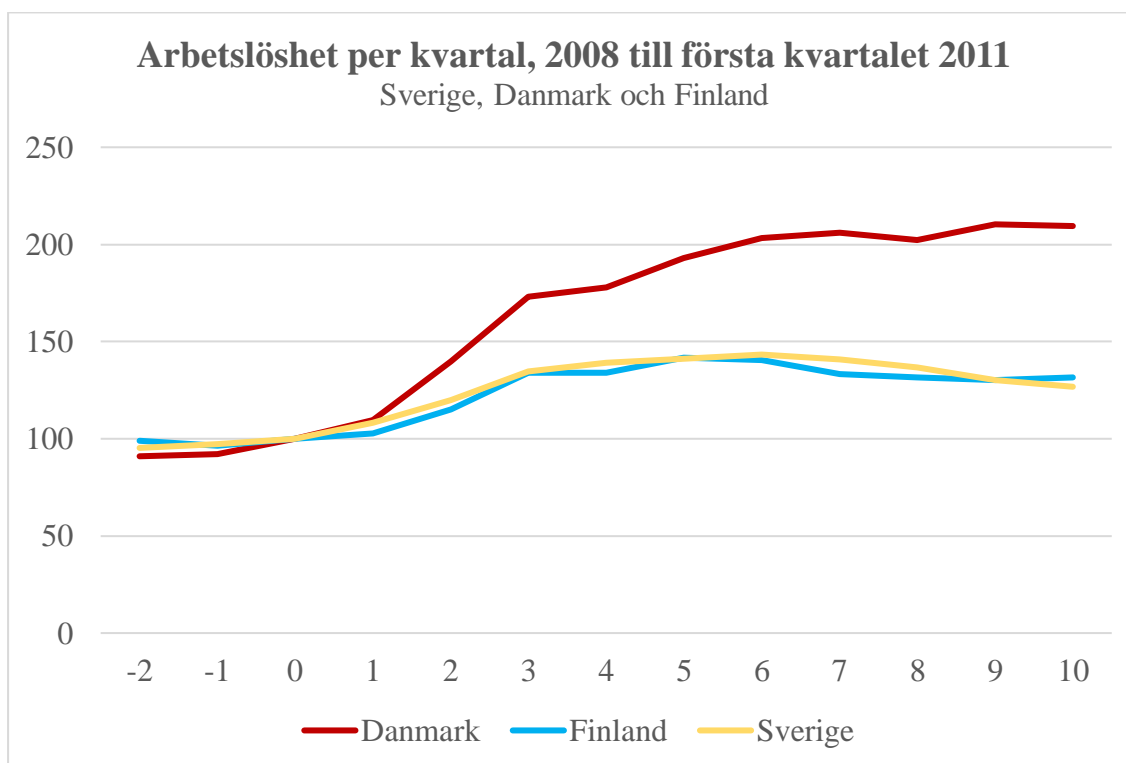
Figur A1, Finanskrisen. Utveckling i kvartalsjusterad real BNP/capita-nivå för länderna under kvartal 2 2008 till kvartal 1 2011. Källa OECD Statistics.

Det är tydligt att BNP-återhämtningen från krisen såg olika ut i de tre länderna. Danmark och Sverige hade inledningsvis en liknande återhämtning men runt ett år efter krisens start hade Sverige en klart snabbare återhämtning än både Finland och Danmark. Finland hade den svagaste utvecklingen. Efter finanskrisen minskade Finlands BNP mer än i Sverige och Danmark och landet släpade sedan efter under hela återhämtningsperioden. Detta kan delvis

kopplas till att Finland var med i euro-samarbetet, vilket kan ha påverkat landets återhämtning under perioden (Kaitila, 2015). Danmark hade likt Sverige en mindre nedgång i sin BNP än Finland. Det är värt att notera att Danmarks relativt starka ekonomiska återhämtning skedde trots den fasta växelkursen mot euron (Kickert, 2012).

Sverige hade den starkaste återhämtningen, där den reala BNP-nivån var tillbaka på samma nivå som innan krisen redan två år (åtta kvartal) efter krisens start. Noterbart är att detta är en nivå som varken Finland eller Danmark var nära att vara tillbaka på ens i början av 2011.

Finanskrisen 2008 fick en stor påverkan på arbetslösheten i samtliga tre länder. Detta går framför allt att se under de första fyra kvartalen efter krisens inledning. Under finanskrisen ökade Danmarks arbetslöshet klart mer än både Sveriges och Finlands. Den mer än fördubblades under de två år som följde på krisens start. Ett till två år efter finanskrisen började Sveriges och Finlands arbetsmarknad att återhämta sig något, detsamma går inte att säga om Danmarks, se figur A2.

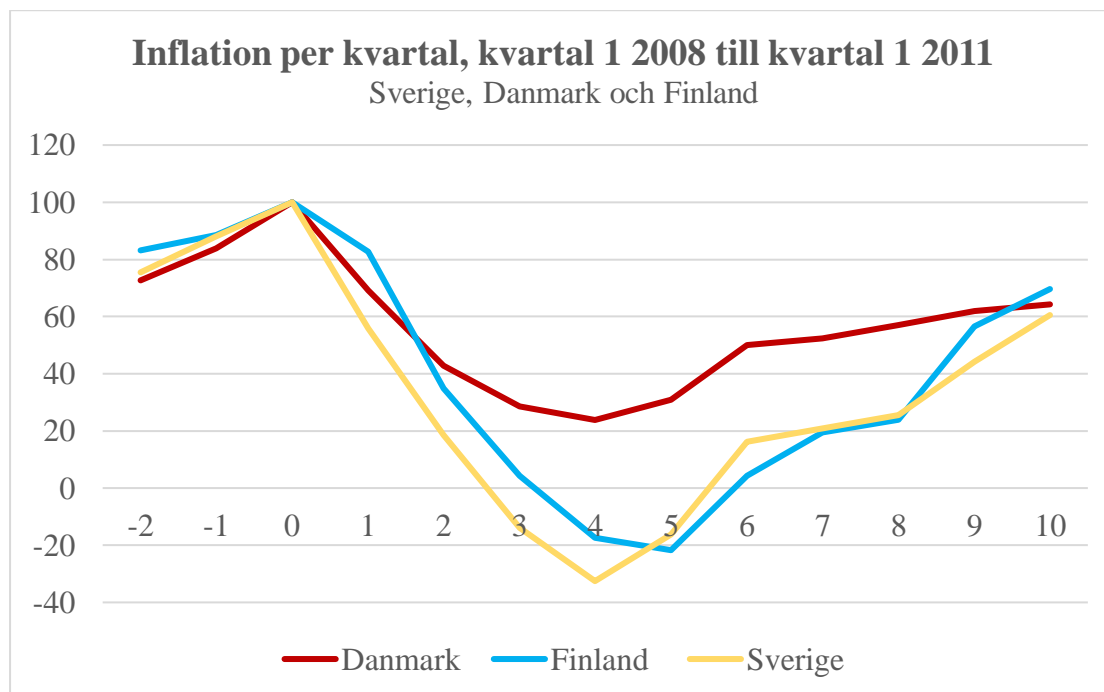

Figur A2, Finanskrisen. Arbetslöshet för länderna under kvartal ett 2008 till kvartal ett 2011. Data hämtad från OECD Statistics.

Under ländernas återhämtningsperiod går det att se att Sverige och Finland, till skillnad från Danmark, började närma sig arbetslöshetsnivån från innan krisen. Detta tyder på en snabbare återhämtning från de långvariga effekterna av finanskrisen i Sverige och Finland. En förklaring till den relativt starka svenska utvecklingen anses vara landets stabila banksystem under perioden (Andersson och Jonung, 2015). Även Finland hade en relativt stark utveckling av sin arbetsmarknad efter krisen. Återhämtningen av arbetslösheten låg på i stort sett samma nivå som i Sverige.

Inflationen

Sverige, Danmark och Finland gick in i finanskrisen med en inflation på drygt fyra procent. Inflationen övergick sedan till deflation i både Finland och Sverige till följd av finanskrisen i Lehman Brothers-kraschens spår. Deflationen var som störst ett år efter krisens utbrott för både Finland och Sverige, det vill säga andra halvan av 2009. Danmarks inflation var också som lägst då men landet nådde aldrig någon deflationsnivå, se figur A3.

Figur A3, Finanskrisen. Inflationsnivå för länderna under Q1 2008 till Q1 2011. Källa OECD Statistics.

Ungefär ett år efter krisens inledning börjar Sveriges inflation att öka. Det gällde också för Finland, fast ett kvartal senare (Sveriges Riksbank, 2009). Därefter började inflationen att stabilisera sig på en högre nivå i de två länderna. Sammantaget hade Sverige och Finland en

likartad utveckling av inflationen under finanskrisen medan Danmark generellt sett låg något högre.

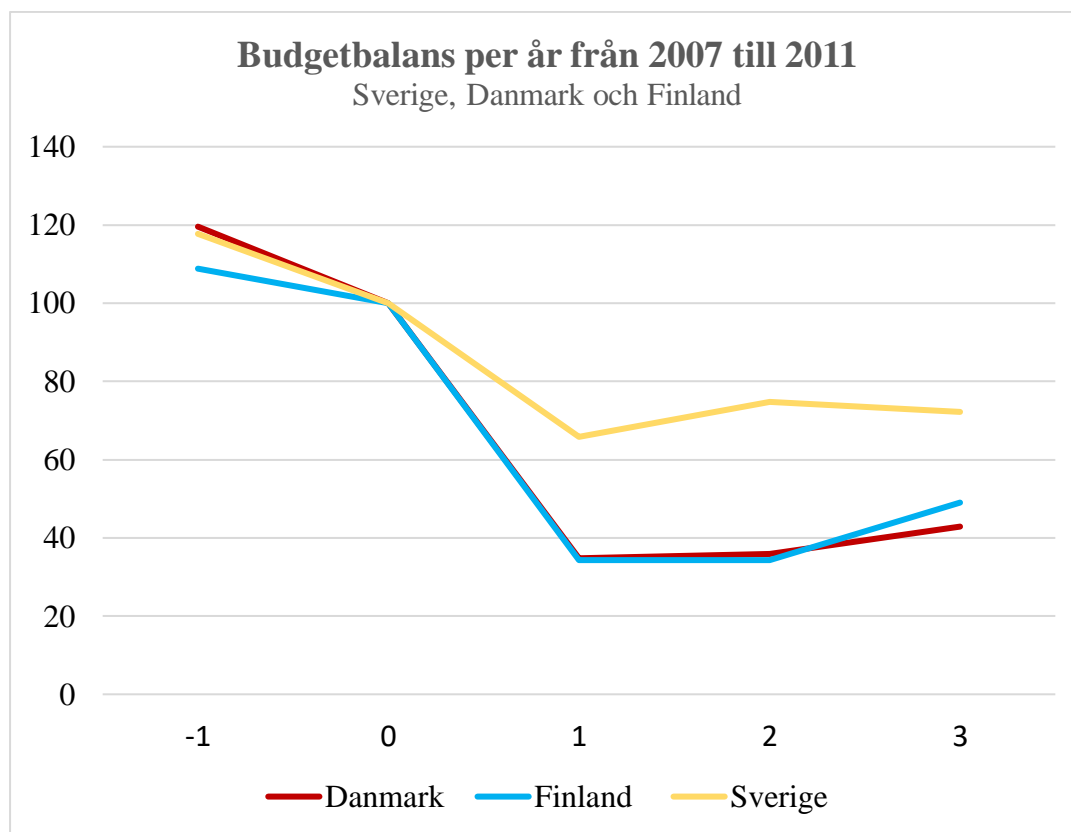
Politiken

Den svenska Riksbanken reagerade snabbt och vidtog åtgärder som ledde till att den negativa efterfrågechocken reducerades samt att mängden krediter till hushåll och företag ökade (Elmér och Guibourg m.fl, 2012). Detta var beslut som motverkade en ökning av arbetslösheten under finanskrisen. Med denna politik lyckades Sverige till stora delar att kompensera den arbetslöshetsökning som skedde i tillverkningssektorn med en motsvarande minskning i tjänstesektorn (Bergman, 2011). Den danska regeringen bedrev en aktiv politik för att öka den ekonomiska aktiviteten i landet under krisen, något som bidrog till Danmarks relativt snabba återhämtning av BNP efter finanskrisen.

För att bekämpa inflationen sänkte Riksbanken räntan. Denna penningpolitik bedömdes leda till att inflationen skulle öka igen, vilket också blev effekten (Riksbanken, 2009). I Sverige började inflationen att stabilisera sig på en högre nivå igen efter krisen.

Finland fick en nedgång i räntenivån genom den Europeiska centralbankens (ECB) beslut att sänka räntan. Samtidigt kunde Sverige under finanskrisen bedriva en egen penningpolitik som i detta läge handlade mycket om att sänka räntan för att öka efterfrågan och på så sätt reducera BNP-nedgången. Den svenska penningpolitiken har i efterhand bedömts ha haft en önskvärd effekt på detta område (Elmér och Guibourg m.fl, 2012). Valet att sänka den svenska reporäntan kraftigt och samtidigt ge stora lån till landets banker under finanskrisen bedöms ha lett till att ekonomin undvek ett djupare fall. Denna proaktiva politik anses ha fått en positiv effekt på svensk ekonomi.

Under 2007 och 2008, i samband med finanskrisen, hade samtliga länder ett tydligt budgetöverskott. Överskottet minskade dock tydligt till följd av finanskrisen och under 2009 hade budgetbalansen försämrats kraftigt i de tre länderna, se figur A4.

Panel A4 Finanskris. Budgetbalans för länderna under åren 2007 till 2011. Källa OECD Statistics.

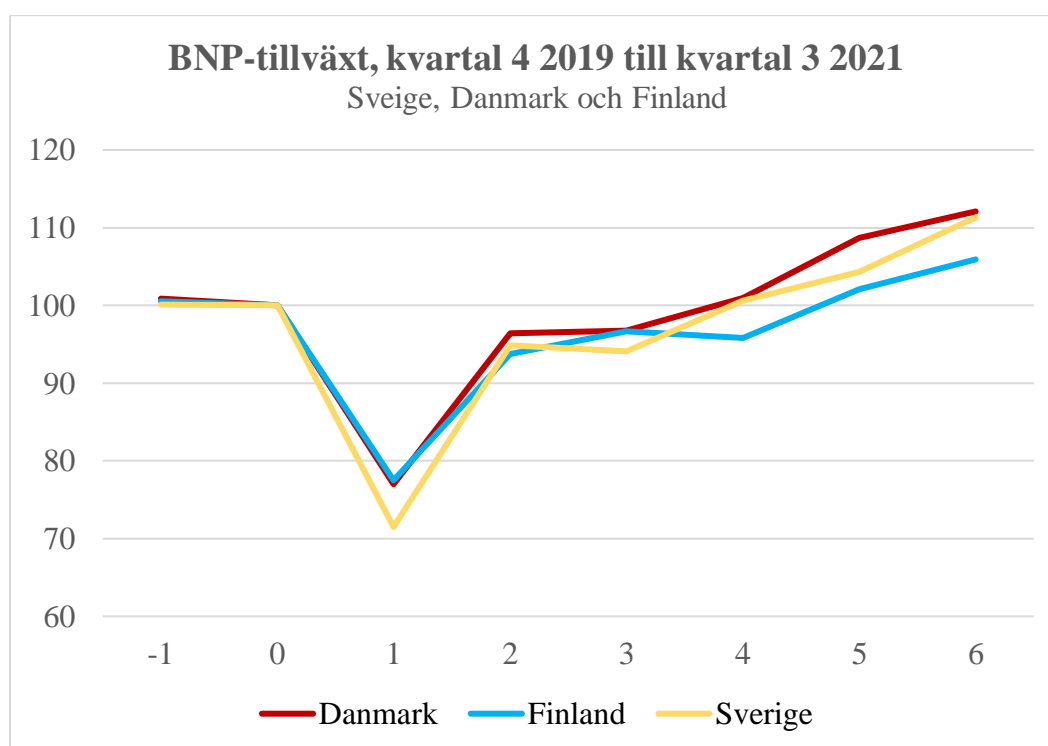
Sverige hade den minsta försämringen av budgetbalansen under åren som följde direkt efter finanskrisen. Återhämtningen efter att landet nått sin bottennivå ett år efter krisens start var också snabbare, redan två år efter kraschen hade Sverige närmast sig en budget i balans. Danmark och Finland hade inte en lika stark utveckling av sin budgetbalans.

Att Sverige hade en mindre försämring av budgetbalansen än Danmark och Finland kan förklaras av att Sverige hade ett starkt ekonomiskt ramverk på plats vid krisens inledning samt att landets penningpolitik och finanspolitik gjorde att den samlade efterfrågan förblev fortsatt stark (Bergman, 2011).

5.2 Coronakrisen

Den reala ekonomin

Samtliga länders BNP-tillväxt stannade i stort sett av från 2019 till 2020 som en följd av pandemin. Under återhämtningsåret 2021, när vaccinet började ges ut, ökade tillväxten något igen vilket fortsatte till inledningen av 2022 när pandemin i stort sett hade lagt sig. Under coronakrisen gick det bäst för Danmark att återhämta sin ekonomiska aktivitet tätt följt av Sverige. I diagrammet nedan ser vi att Danmark hade en något brantare uppgång i BNP under återhämtningen efter pandemin än både Sverige och framför allt Finland, se figur B1.

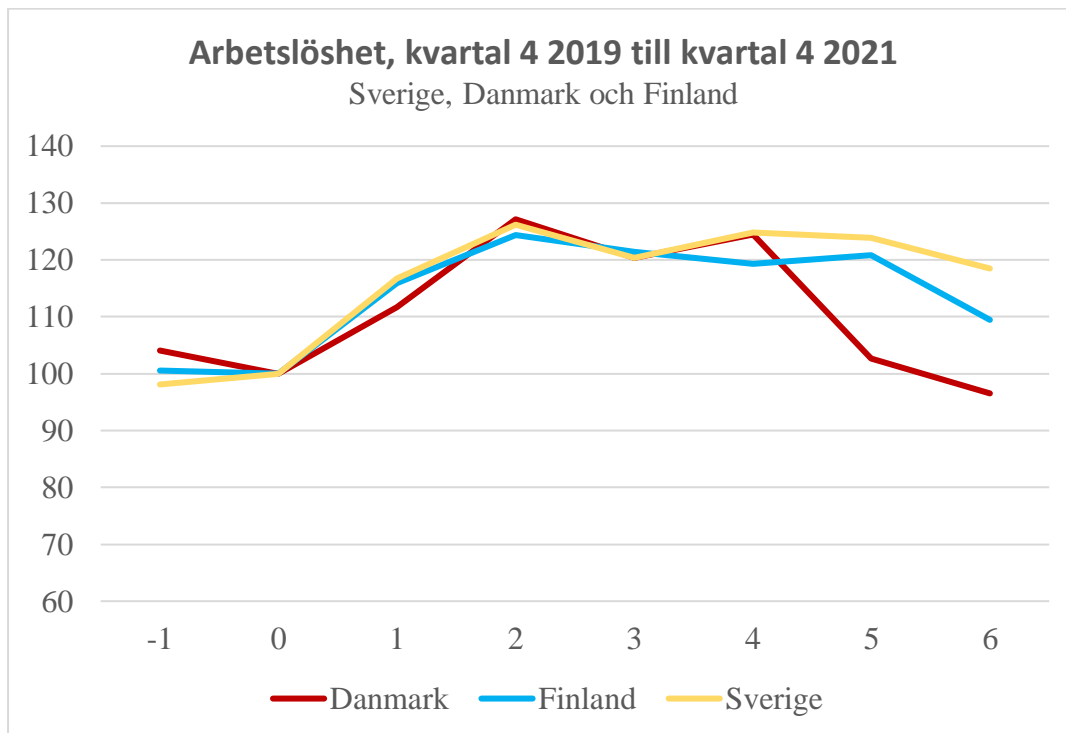

Figur B1, Coronakrisen. Kvartalsjusterad BNP/capita-tillväxt under kvartal 4 2019 till kvartal 3 2021 för länderna. Data hämtad från OECD Statistics.

Sveriges BNP-utveckling i samband med coronakrisen var starkare än Finlands men som tidigare nämnts något svagare än Danmarks. Det gör det svårt att se någon tydlig korrelation i utvecklingen kopplat till växelkursen, då både Danmark och Finland har en fast växelkurs medan Sverige har en rörlig.

Under coronakrisen, som på allvar började få ekonomiska konsekvenser under andra kvartalet 2020, blev effekten att samtliga länders arbetslöshet snabbt ökade fram till tredje kvartalet

samma år, se figur B2. Detta till följd av omfattande restriktioner mot virus-spridningen som kom att drabba många sektorer hårt (Berisha och Flisiak, 2022).

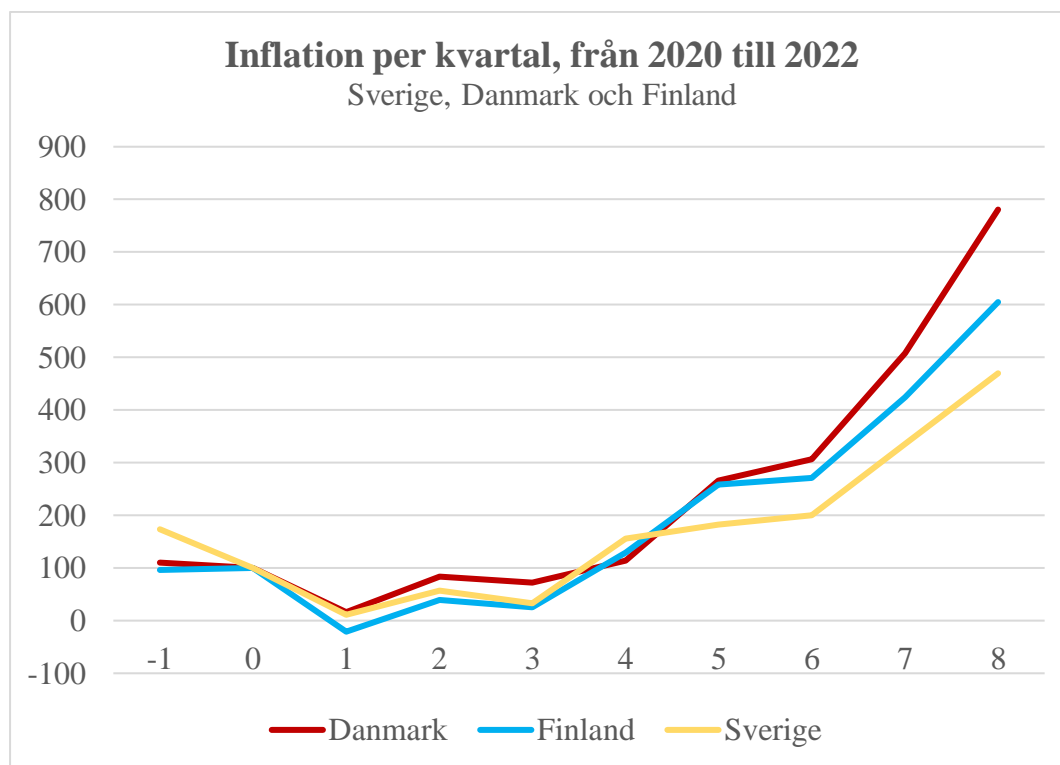

Panel B2, Coronakrisen. Arbetslöshet under kvartal fyra 2019 till kvartal fyra 2021 för de tre nordiska länderna. Data hämtad från OECD Statistics.

I stort sett går det att se en likartad utveckling i samtliga länder. Efter att arbetslösheten ökat fram till tredje kvartalet 2020 (två kvartal efter utbrottet) låg den kvar på ungefär samma nivå fram till första kvartalet 2021. Från början av 2021 började Danmarks arbetslöshet sjunka snabbare än i både Sverige och Finland.

Inflationen

Under coronakrisens inledning sjönk inflationen ytterligare från relativt låga nivåer på runt en procent i såväl Sverige som Danmark och Finland, se figur B3.

Panel B3, Coronakrisen. Inflationen under sista kvartalet 2019 till första kvartalet 2022 för länderna. Data hämtad från OECD Statistics.

Att inflationen sjönk var en effekt av minskad efterfrågan till följd av krisen (Fryksdalens Sparbank, 2022). Under coronakrisen handlade det för samtliga tre länder om att undvika en djup lågkonjunktur till följd av ökande arbetslöshet orsakad av nedstängningar och rekommendationer om social distansering. Den aktiva finanspolitiken bidrog till att ländernas deflation begränsades under 2020. Som synes låg alla länders inflationstakt på noll som lägst. Under hela 2021 ökade sedan inflationen för samtliga tre länder, där Danmarks relativa inflation ökade snabbast.

En effekt av pandemin var även att den drev på inflationen genom de handelseffekter som uppstod när länder flyttade produktion till dyrare ställen (Fryksdalens Sparbank, 2022). Detta var en effekt som kom senare under pandemin och som framför allt kom att bli en del av problematiken under den efterföljande inflationskrisen.

Politiken

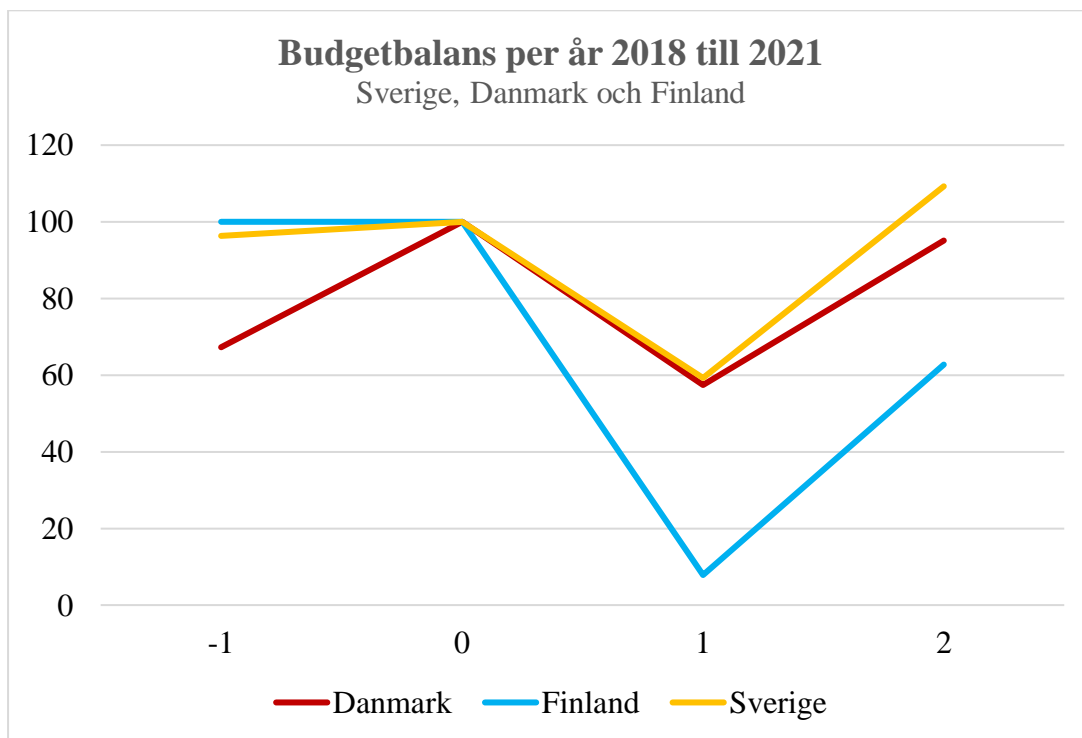
En anledning till Danmarks något snabbare återhämtning efter coronakrisen är att landet var snabbt med att i inledningen av pandemin ge mycket ekonomiskt stöd till företag, detta till en klart större andel av BNP än Sverige (Ekonomifakta, 2020, nr 2). Att danska företag inte i större skala började gå i konkurs är en viktig förklaring till den snabba ekonomiska återhämtningen för Danmark efter pandemin. Den danska ekonomin gick bättre än förväntat och en större uppgång i tillväxten skedde i samband med att den värsta pandemin hade lagt sig (Buttler, 2021).

Danmarks snabba återhämtning av arbetsmarknaden hade bland annat att göra med att landets aktiva finanspolitik lyckades öka konsumtionen och efterfrågan i landet. Den danska politiken gick också ut på att minska landets likviditetsproblem, med sin fasta växelkurs. Sveriges rörliga växelkurs bidrog på samma sätt till sitt lands penningpolitik, med en inflationsmålsdrivande politik (Flam och Nordström, 2022).

För Sverige och Finland var uppgången i BNP-tillväxt något svagare än i Danmark. En bidragande orsak till skillnaden kan vara Danmarks coronapolitik, som innebar ett snabbare öppnande av samhället än i sina nordiska grannländer när pandemin började lägga sig. Dessutom bedrev de en aktiv ekonomisk politik för att stötta företag och privatpersoner (Mogensen och Olgner, 2020).

Den svenska Riksbanken köpte värdepapper för att stötta svensk ekonomi under pandemin (Sveriges Riksbank, 2023). På detta sätt bedrev Riksbanken en aktiv politik för att försöka undvika en allt för djup nedgång i ekonomin. Dessutom sänkte Riksbanken en bit in i pandemin reporäntan för att hålla efterfrågan uppe och för att försöka hålla inflationstakten uppe, något som det också ledde till.

Samtliga länder hade en ökning av sina budgetunderskott från 2019 till 2020 orsakad av pandemin. De tre länderna började i pandemins inledning bedriva en aktiv finanspolitik för att stimulera ekonomin och försöka undvika en kraftig lågkonjunktur, vilket låg bakom den ökade skuldsättningen och försämrade budgetbalansen i samtliga länder, se figur B4.

Figur B4, Coronakrisen. Budgetunderskott under åren 2018 - 2021 för länderna. Data hämtad från OECD Statistics.

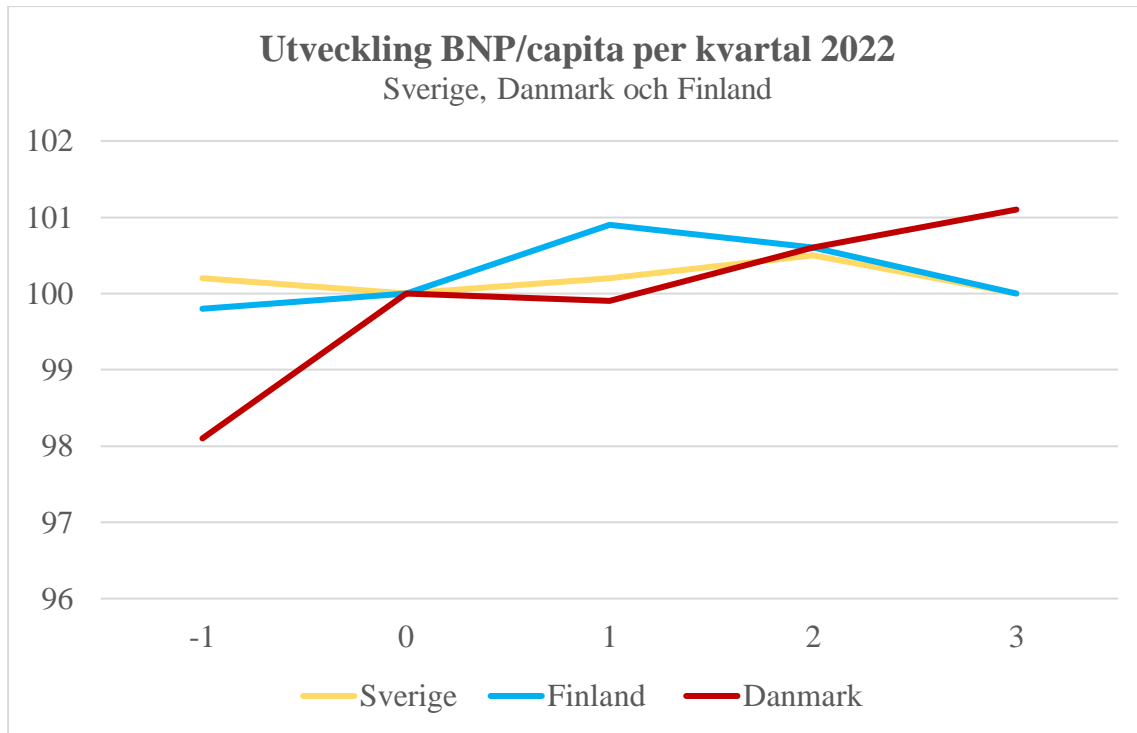
Ekonomiska kriser leder nästan alltid till högre skuldsättning (Andersson och Jonung, 2020). Finlands budgetunderskott hade under ganska många år legat på en något högre nivå än Sveriges och Danmarks, vilket delvis förklarar att deras relativa minskning här var störst. Under stora delar av 2010-talet utvecklades det finska underskottet i en negativ riktning (Nilsson och Töreberg, 2014).

5.3 Inflationskrisen

Den reala ekonomin

I början av 2022, när Ryssland invaderade Ukraina, gick Sveriges BNP/capita ner något jämfört med kvartalet innan. Detsamma gällde under årets sista kvartal. Även i Finland

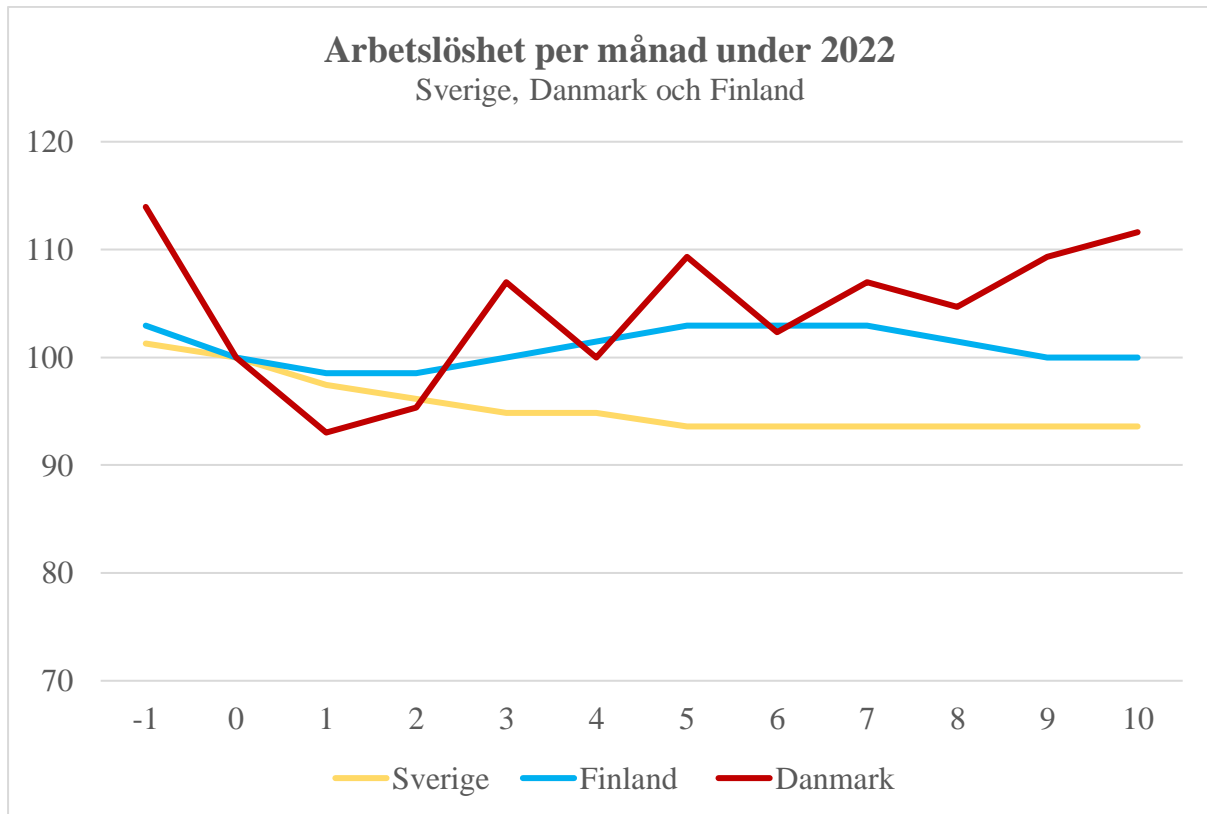
skedde ett tapp i BNP-tillväxt under två av kvartalen under 2022 medan Danmark enbart redovisade negativ BNP-tillväxt under ett kvartal. Danmark hade dessutom en ganska tydlig uppgång i tillväxten under slutet av året, en period som präglades av dämpad BNP-tillväxt i Sverige och Finland, se figur C1.

Figur C1, Inflationskris. Säsongsjusterad BNP-tillväxt för länderna under sista kvartalet 2021 till sista kvartalet 2022. Hämtat från Ekonomifakta och investing.com.

Att tillväxten i Sverige inte har fortsatt upp under hela året kan delvis bero på den höga inflationen. Det kan finnas ett samband mellan hög inflation och negativ tillväxt (Larpes och Larsson, 2023). Sveriges inflation sticker ut, som vi senare kommer att se, jämfört med sina två grannländer. Den högre inflationen kan vara en del av förklaringen till att Sverige har haft en lägre BNP-tillväxt än Danmark och Finland under 2022.

Från och med inflationskrisens start fram till årsskiftet 2022/23 sjönk Sveriges arbetslöshet något. Finlands arbetslöshet var samtidigt i stort sett oförändrad mellan krisens början fram till knappt ett år senare. Danmark låg vid den tidpunkten däremot något högre, se figur C2.

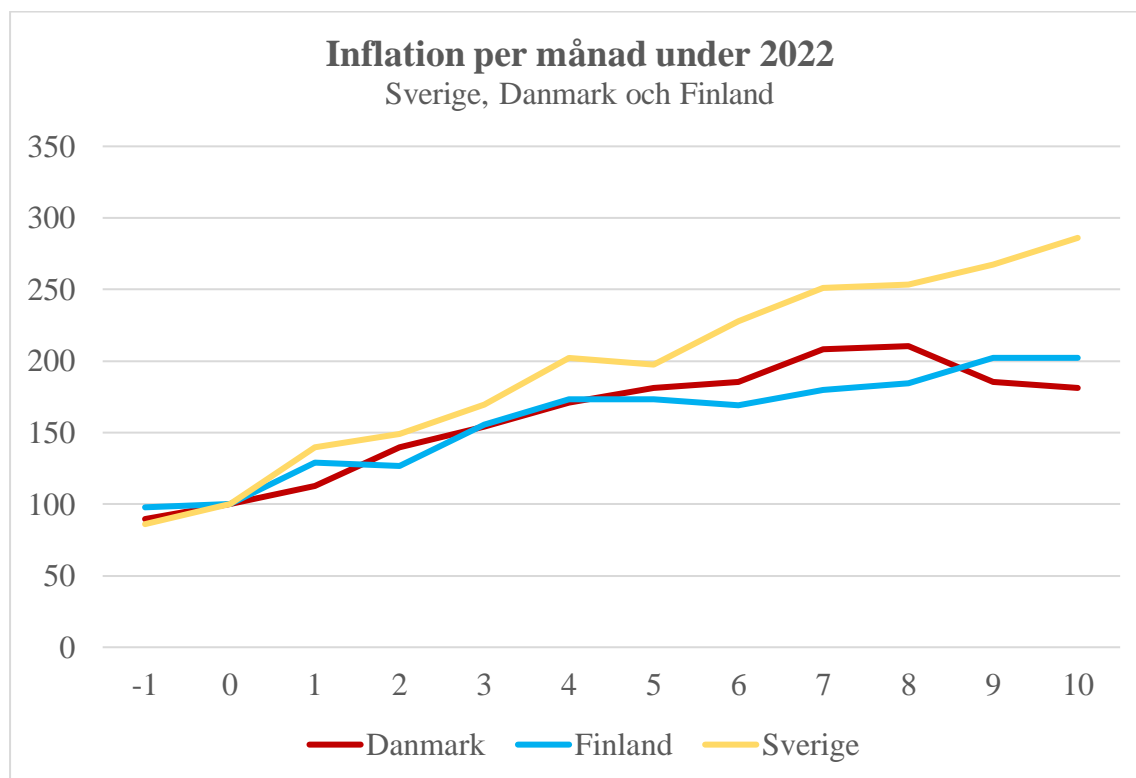
Figur C2, Inflationskrisen. Ländernas arbetslöshet per månad efter inflationskrisens start. Data hämtad från Ekonomifakta.

Så här långt under inflationskrisen går det alltså inte att se någon större påverkan på arbetslösheten i något av de tre länderna. Däremot kan arbetslösheten i Sverige ha påverkats av export- och importeffekter till följd av kronans försvagning. Detta då export och import har olika effekter på arbetslösheten (Gaston och Rajaguru, 2013).

Vi är dock fortfarande ganska tidigt i inflationskrisen. Det gör det svårare att redan idag utvärdera arbetslöshetens utveckling under inflationskrisen och hur skillnaderna ser ut mellan de tre länderna.

Inflationen

I grafen över inflationskrisen nedan ser vi att Sverige har gått från att ligga på en något lägre inflation än både Danmark och Finland innan krisen till att ligga på en klart högre inflation än de båda grannländerna från juni 2022 och framåt. I nuläget ser samtliga länder ut att ha nått sin inflationstopp, Sverige har dock fortfarande en betydligt högre inflation än både Finland och Danmark, se figur C3.

Figur C3, Inflationskrisen. Inflationen per månad för länderna sedan inflationskrisens start. Data från OECD Statistics.

Sveriges högre inflation än sina grannländer går att koppla till att kronan de senaste åren tappat i värde, en utveckling som har accelererat under inflationskrisen (Bergh, 2023). En försvagad krona innebär att importen blir dyrare, vilket påverkar ekonomin med högre priser. Att den svenska kronan drabbats hårt under krisen är tydligt kopplat till att växelkursen inte är fast likt den som gäller för Danmark och Finland. En mer osäker och volatil situation för den svenska valutan på världsmarknaden har bidragit till valutans depreciering (Sveriges Riksbank, 2022, nr 3).

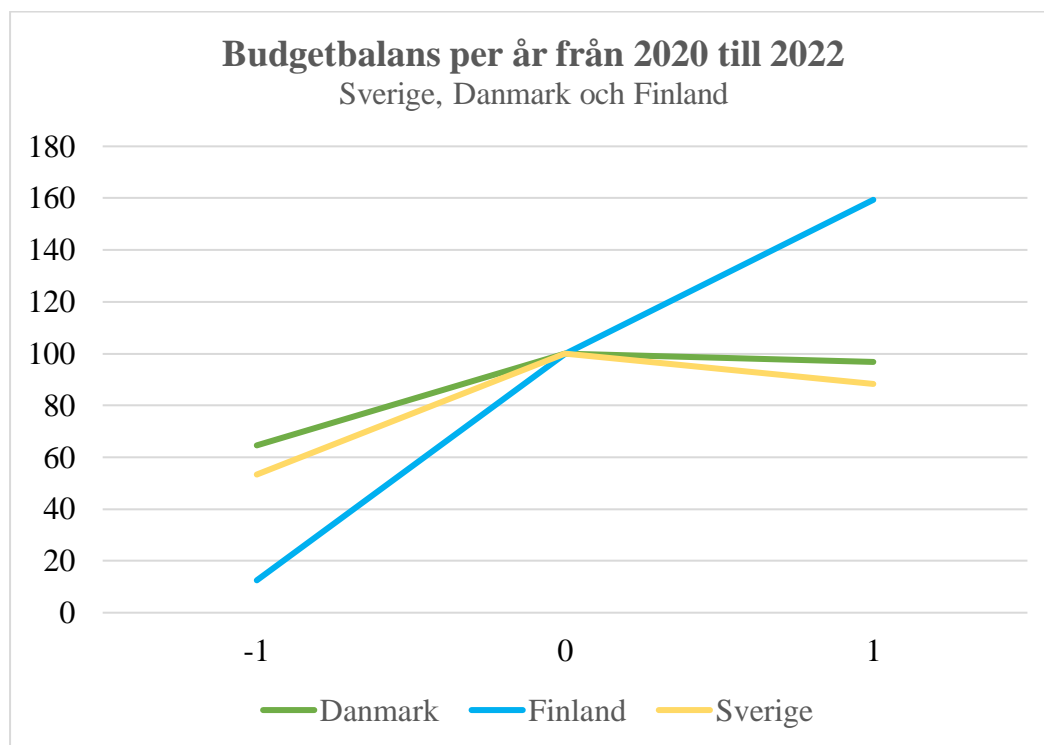
Att Sveriges inflation har blivit högre än i Danmark och Finland kan därmed kopplas till försvagningen av valutan, dess påverkan på importpriserna och valet av att ha en rörlig växelkurs och därmed egen valuta. Inflationsökningen i Sverige beror inte enbart på den svaga kronan, men den utgör en bidragande orsak.

Politiken

Sverige har mött inflationskrisen med stora höjningar av styrräntan kombinerat med en stram ekonomisk politik (Sveriges Regering, 2023). När det kommer till finanspolitiken har landet bedrivit en återhållsam finanspolitik för att inte elda på inflationen, men målet har också varit att stötta de mest utsatta hushållen ekonomiskt.

Danmark och Finland har bedrivit sin politik på liknande sätt. Finland har påverkats av högre ränta genom ECB:s penningpolitiska åtgärder mot inflationen (Europeiska Centralbanken, 2023). Även Danmark har fått högre ränta och landet har beslutat om olika stödåtgärder för att dämpa effekterna av inflationen, exempelvis genom att ge ut skattefria checkar till delar av befolkningen under sommaren 2022.

Budgetunderskottet minskade i Sverige från 2020 fram till 2022 till följd av inflationskrisen. Detta hade en tydlig koppling till att inflationen gjorde att de statliga inkomsterna ökade. Finland har dock relativt sett minskat sitt budgetunderskott mer under åren 2021 och 2022 än de två grannländerna. Finland låg dock inledningsvis på en klart högre skuldnivå (Riksgälden, 2023). Det danska budgetöverskottet under 2022 var i stort sett oförändrat från 2021, se figur C4.

Figur C4, Inflationskris. Budgetbalans under 2020 – 2022 för länderna. Data från *countryeconomy.com*.

Att budgetunderskottet minskat i samtliga tre länder under inflationskrisen skiljer sig åt från hur utvecklingen brukar se ut under kriser. Förklaringen ligger i att denna kris handlar om hög inflation, något som snarare tenderar att öka än att minska statens inkomster. Inflationskrisen är därmed inte i första hand en skuldkris.

6. Resultat

6.1 Sveriges återhämtning jämfört med grannländerna

Sveriges placering	BNP-tillväxt	Arbetslöshet	Inflation	Budgetbalans	Sammanvägt
Finanskris	1:a	Delad 1:a	Delad 2:a	1:a	1:a
Coronakris	2:a	3:a	3:a	1:a	2:a
Inflationskris	3:a	1:a	3:a	Delad 2:a	3:a

För att få fram en tydligare bild av hur Sverige klarat sig jämfört med Danmark och Finland med hänsyn till de fyra ekonomiska variablerna, samt hur resultaten skiljer sig åt mellan de tre kriserna, har en tabell som sammanfattar den svenska prestationen tagits fram.

I tabellen ovan utgör de ekonomiska nyckeltalen det ena perspektivet och kriserna det andra. Utifrån tidigare grafer, som visar utvecklingen för de tre länderna, redogör tabellen ovan för Sveriges placering bland de tre länderna utifrån kris och ekonomiska nyckeltal. Längst till höger görs dessutom en sammanvägning av resultatet för respektive kris.

I tabellen ser vi att Sverige återhämtade sig starkt från finanskrisen. Landet hade den bästa utvecklingen av budgetbalansen och BNP-tillväxten och ligger i delad topp när det gäller arbetslöshetens utveckling. Sverige placerar sig dessutom inte sämst i samband med någon av de ekonomiska indikatorerna. I denna kris presterade Danmark och Finland relativt jämnt, där Finland kom sist när det gäller BNP-tillväxten medan Danmark hade det sämsta utfallet för arbetslösheten. Totalt sett går det därmed att dra slutsatsen att Sverige var det land, sett till fyra viktiga ekonomiska variabler, som kom starkast ur finanskrisen.

Under coronapandemin hade Sverige ett relativt svagt utfall när det kommer till arbetslösheten och förmågan att få upp inflationen men lyckades samtidigt bra med att hålla budgetunderskottet under kontroll. Totalt sett går det att dra slutsatsen att Danmark kom starkare ur denna kris än Sverige och Finland när vi ser på de fyra ekonomiska nyckeltalen.

Danmark kom på första plats inom alla nyckeltal förutom budgetbalansen. Under coronakrisen kom Sverige sammantaget tvåa i ekonomisk återhämtning med Finland på tredje plats.

Under den pågående inflationskrisen har Sveriges utveckling för arbetslösheten hittills varit något bättre än i Danmark och Finland. Samtidigt är det tydligt att Sverige har haft den klart största utmaningen med att hålla tillbaka inflationen. Dessutom har den svenska BNP-utvecklingen varit svagare än i både Danmark och Finland.

Danmark och Finland ligger totalt sett på en delad första plats under inflationskrisen. Danmark kommer bäst ut när det gäller både inflation och BNP-tillväxt medan Finland kommer på en andra plats i alla variabler förutom en första plats gällande budgetbalansen. När en sammanvägning görs av ländernas återhämtning i samband med inflationskrisen har därmed Sverige så här långt presterat något sämre än sina två nordiska grannländer.

6.2 Resultatanalys

Efter finanskrisen hade Sverige och Danmark en liknande BNP-utveckling medan Finland låg rejält efter under återhämtningsperioden. Detta kan delvis kopplas till att Finland var med i eurosamarbetet och hade svårare att bedriva en egen penningpolitik. Sveriges starka ekonomiska bas, tidiga proaktiva politik för att stärka ekonomin samt valet att på olika sätt öka efterfrågan i ekonomin genom bland annat sänkta räntor bedöms ha haft en positiv inverkan på svensk ekonomi under finanskrisen.

Danmarks arbetslöshet ökade under finanskrisen mer än i Sverige och Finland. Här spelade den svenska penningpolitiken, med exempelvis krediter till hushåll och företag, också en viktig roll för att svensk arbetsmarknad kunde återhämta sig snabbare än den danska. Dessutom byggde den lyckade svenska återhämtningen på att landet vid tiden hade ett robust banksystem och genom sin rörliga växelkurs kunde bedriva en politik som anpassade sig efter stora ekonomiska förändringar. På detta sätt kom Sverige starkare ur finanskrisen än sina grannländer.

Under coronakrisen hade Danmark en något starkare utveckling av BNP-tillväxten än Sverige och Finland. Denna återhämtning är dock svårt att direkt härleda till Danmarks fasta växelkurs utan har snarare att göra med landets aktiva finanspolitik med stora satsningar för

att hjälpa hushåll och företag under krisen samt ett tidigt återöppnande av sin ekonomi när pandemin klingade av. Danmarks satsningar utgjorde en procentuellt större andel av landets BNP än motsvarande utgiftsökningar i Sverige.

Till följd av pandemin ökade samtliga länders arbetslöshet, men även här hade Danmark en snabbare återhämtning än sina två nordiska grannländer. En förklaring är troligen att landet öppnade upp samhället tidigare efter krisen samt landets i övrigt aktiva finanspolitik. Dessa faktorer bidrog sannolikt till landets relativt snabba återhämtning av arbetsmarknaden efter coronakrisen.

Trots underskott försökte de tre nordiska länderna spendera sig ur coronakrisen. Här bidrog Sveriges finanspolitiska ramverk till en snabbare minskning av budgetunderskottet under coronakrisen än vad som annars hade varit fallet. Riksbanken i Sverige bidrog dessutom till att stabilisera svensk inflation under krisen, liksom under finanskrisen, genom att sänka reporäntan och därmed minska perioden av deflation. Detta var en politik som även Danmark och Finland bedrev under fast växelkurs. Totalt sett var Danmarks återhämtning snabbast efter coronapandemin.

Under pågående inflationskris har Sverige haft en högre inflation än sina grannländer. Samtliga tre länder upplevde en högre inflation efter pandemin men ganska snart efter Rysslands invasion av Ukraina låg Sverige på en högre inflationsnivå än sina grannländer. Skillnaden kan delvis förklaras av en försvagad svensk krona. Att kronan har minskat i värde gentemot euron under inflationskrisen har gjort att Sverige fått större prisökningar på importvaror än både Danmark och Finland. Detta har drivit på den svenska inflationen och påverkat ekonomin i stort, även landets BNP-tillväxt.

På så sätt har den rörliga växelkursen under nuvarande kris haft en mindre positiv effekt för svensk del jämfört med exempelvis under finanskrisen. Danmark och Finland har under inflationskrisen kunnat dra nytta av att ha en fast växelkurs, något som lett till mer stabilitet och mindre svängningar under en svår tid. Av denna anledning har Sverige hittills haft svårare att återhämta sig från inflationskrisen än sina nordiska grannländer.

7. Diskussion

Att dra några helt säkra slutsatser av resultatet från denna undersökning är svårt. Resultaten är inte entydiga och det är svårt att avgöra exakt hur viktig den rörliga växelkursen har varit för utvecklingen av ekonomin kopplat till de fyra nyckeltalen. Det är också svårt att isolera ländernas valuta- och penningpolitik och därmed vara säkra på att det är just denna som har påverkat återhämtningen från ekonomiska kriser mest. Exempelvis kan förändringar i arbetsmarknad och handel ha stor inverkan på ekonomin, utan någon särskild koppling till penningpolitiken. Dessutom varierar de tre ländernas resultat över tid och kris, vilket delvis gör det svårt att dra definitiva slutsatser från studien.

Även om tydliga likheter finns mellan Sveriges, Danmarks och Finlands ekonomier finns det också stora olikheter utöver valet av rörlig respektive fast växelkurs. Detta gör att det kan finnas andra faktorer som har påverkat ekonomins återhämtning och därmed resultatet i samband med de tre kriserna. Ett exempel är finanspolitiken, som spelar en viktig roll, liksom de grundläggande ekonomiska strukturerna. I samband med coronakrisen har troligen också valet av åtgärder mot viruset samt hur snabbt samhällena öppnats upp spelat en viktig roll.

En viktig slutsats från resultatdelen är att ländernas placeringar varierar tydligt mellan kriserna. Sverige ligger exempelvis på första plats i samband med finanskrisen, på andra plats under coronakrisen och såhär långt under inflationskrisen på tredje plats. Danmark klarar sig däremot bäst under coronakrisen och delat bäst under inflationskrisen men hade den svagaste utvecklingen under finanskrisen. Finland klarar sig hittills delat bäst genom inflationskrisen men svagast efter pandemin. Resultaten indikerar att frågan om för- och nackdelar med att ha en rörlig respektive fast växelkurs varierar beroende på typ av kris.

Med detta sagt visar resultaten från de tre ländernas återhämtning i samband med ekonomiska kriser att det troligen funnits både för- och nackdelar för Sverige med att ha en rörlig växelkurs. Under finanskrisen pekar mycket på att den rörliga växelkursen var en styrka för svensk ekonomi medan den under nuvarande inflationskris snarare verkar ha spelat en viss negativ roll. Att de båda kriserna har haft så olika karaktär, finanskris jämfört med kostnadskris, har gjort att den rörliga växelkursen har spelat helt olika roll.

Resultatet från analysen tyder på att Sverige kom starkare ur finanskrisen delvis för att de positiva delarna av att inneha en rörlig växelkurs kom fram mer när krisen var av ren

finansiell karaktär och orsakad av de finansiella marknaderna själva. I det läget blev det viktigt att snabbt kunna anpassa sin penningpolitik, låta valutan tappa i värde och på det sättet snabbt kunna anpassa landet till ett krisläge. Detta talar för att Sverige skulle kunna gynnas i sin återhämtning jämfört med sina grannländer även under framtida finansiella kriser.

När det gäller den nuvarande krisen, som i stället handlar om hög inflation, blir en stabil valuta och att kunna hantera ekonomisk turbulens viktigare faktorer i hanteringen av krisen. Här kan därför den rörliga växelkursen bli en nackdel, då små valutor ofta tappar i värde under ekonomisk turbulens med följderna att inflationen ökar ytterligare när importpriserna går upp. Detta talar för att Sverige skulle kunna missgynnas i sin återhämtning jämfört med sina grannländer under framtida kriser där inflationen utgör ett problem.

Coronakrisen var en rent exogen kris och är därför mer svårbedömd. Mycket tyder på att den rörliga växelkursen troligen har spelat en mindre roll för utfallet jämfört med under finanskrisen och inflationskrisen. Här fanns så många andra faktorer som spelade roll, exempelvis hur snabbt länderna kunde öppna upp när pandemin började lägga sig.

De tre länderna i analysen har tagit beslut om sitt specifika växelkurssystem av en anledning, för att uppnå ett system som är så bra som möjligt ur både ett ekonomiskt och politiskt perspektiv. Vilket som egentligen är det bästa växelkurssystemet kan också mycket väl skilja sig åt mellan olika länder.

För att göra analysens resultat ännu tydligare och säkrare hade en regressionsanalys kunnat göras. Då hade man förutom en analys av statistik och kunskapsläget i frågan dessutom använt en matematisk metod. Hade den visat ett annat resultat hade man fått anledning att ställa sig frågande till resultatet i denna analys.

Det är också viktigt att påpeka att de källor som använts i analysen har funnits tillgängliga på internet, men att det kan förekomma källor som inte är tillgängliga på nätet som skulle kunna vara av stor vikt. Sådana hade också kunnat påverka resultatet. På så sätt är det av betydelse för min analys vilka källor som faktiskt finns lättillgängliga på nätet samt vilken information som först kommer upp vid sökningar.

Resultatet av denna C-uppsats har till syfte att belysa för- och nackdelarna med den rörliga växelkurs som Sverige har idag och hur den har påverkat den ekonomiska återhämtningen i samband med kriser. Sveriges resultat jämförs med hur Finland och Danmark, som har valt att gå med i euron eller ha fast växelkurs, har klarat sig genom samma kriser. Ett klagörande av skillnaden mellan hur Sverige har klarat sig är av extra vikt idag när vi befinner oss mitt i en kris.

8. Sammanfattning

Denna C-uppsats har undersökt hur Sveriges återhämtning efter ekonomiska kriser påverkats av att landet har haft en rörlig växelkurs. Studien har gjorts genom en jämförelse med våra grannländer Finland och Danmark som har infört euron eller har en fast växelkurs mot euron. Tillvägagångssättet har varit att jämföra ländernas återhämtning från tre stora ekonomiska kriser med fyra viktiga ekonomiska variabler som utgångspunkt.

Resultatet visar att Sveriges rörliga växelkurs har påverkat landet både positivt och negativt när det gäller återhämtningen efter de största ekonomiska kriserna under 2000-talet. Under finanskrisen var effekten övervägande positiv genom att den bidrog till att möjliggöra en flexibel penningpolitik och hantering av den rådande deflationen, vilket bidrog till att Sverige kom starkast ur denna kris. Under coronakrisen bidrog den svenska växelkursen till att undvika långvarig deflation och öka efterfrågan. Dess påverkan på återhämtningen jämfört med länder med fast växelkurs är dock mer svårbedömd. Efter coronapandemin hade Danmark totalt sett den starkaste återhämtningen, Sverige kom här på andra plats baserat på de fyra ekonomiska variablerna. Under pågående inflationskris har den rörliga växelkursen hittills inneburit en mindre positiv effekt för svenskt vidkommande eftersom den svenska kronan och växelkursen bidragit till en högre inflationstakt än i grannländerna, något som hittills försvårat den svenska återhämtningen.

För att besvara huvudfrågan: ”Har Sveriges ekonomi återhämtat sig snabbare efter ekonomiska kriser av att ha en rörlig växelkurs?” blir svaret att detta beror på vilken typ av kris som ska hanteras, eftersom en rörlig växelkurs får olika effekter i samband med olika typer av kriser. Därmed går det utifrån denna studie inte att dra några säkra slutsatser om huruvida det har varit bra eller dåligt totalt sett för Sverige att ha en rörlig växelkurs. Analysens resultat visar att det finns för- och nackdelar med båda alternativen och att de skiljer sig åt mellan olika typer av kriser.

9. Referenser

Alesina, A. Barro, R. Tenreyro, S. (2002). Optimal Currency Areas. MIT Press. Harvard University, 17, 301–345. Tillgänglig:

<https://www.journals.uchicago.edu/doi/epdf/10.1086/ma.17.3585292> [Hämtad 21 april 2023]

Andersson, F. Jonung, L. (2015). Krasch, boom, krasch? Den svenska kreditykeln.

Ekonomisk Debatt, 8. Tillgänglig:

<https://www.nationalekonomi.se/sites/default/files/2015/11/43-8-fngalj.pdf> [Hämtad 12 maj 2023]

Andersson, F. (2019). The Euro and the Nation-State That Never Disappeared: Would Europe Benefit from the Return of National Currencies? Lund University Publications, 165–189. Tillgänglig: https://link.springer.com/chapter/10.1007/978-3-030-35005-5_7 [Hämtad 21 april 2023]

Andersson, F. Jonung, L. (2020). Coronakrisens anatomi – en första obduktion. Ekonomisk Debatt, 8. Tillgänglig: <https://www.nationalekonomi.se/sites/default/files/2020/12/48-8-fngalj.pdf> [Hämtad 16 maj 2023]

Andersson, U. Weissenbilder, M. (2022). Politiska skiljelinjer i stödet för EU. Svenska institutet för europapolitiska studier. Tillgänglig:

https://sieps.se/globalassets/publikationer/2022/2022_12epa.pdf [Hämtad 14 april 2023]

Belfrage, C. (2021). Kronans reala utveckling i ett längre perspektiv. Riksbanken.

Tillgänglig:

https://www.riksbank.se/globalassets/media/rapporter/pov/artiklar/svenska/2021/210623/2021_2-kronans-reala-utveckling-i-ett-langre-perspektiv.pdf [Hämtad 12 april 2023]

Bergh, A. (2023). Dags att omvärdera Riksbankens roll och ställning? Ekonomisk Debatt, 1.

Tillgänglig: <https://www.nationalekonomi.se/sites/default/files/2023/02/51-1-ab.pdf> [Hämtad 15 maj 2023]

Bergman, M. (2011). Best in Class: Public Finances in Sweden during the Financial Crisis. University of Copenhagen. Panoeconomicus, 431-453. Tillgänglig: https://www.researchgate.net/publication/227639638_Best_in_Class_Public_Finances_in_Sweden_during_the_Financial_Crisis [Hämtad 10 maj 2023]

Berisha, L. Flisiak, S. (2022). Pandemins påverkan på priserna för bostadsrätter I Sverige: Ur ett makroekonomiskt perspektiv. University West, 36. Tillgänglig: <http://www.diva-portal.org/smash/record.jsf?pid=diva2%3A1690460&dswid=-9422> [Hämtad 27 april 2023]

Buttler, M. (2021). Denmark Raises Growth Outlook as Upswing Offsets Virus Surge. Bloomberg. Tillgänglig: <https://www.bloomberg.com/news/articles/2021-12-16/denmark-raises-growth-forecast-as-economy-overpowers-virus-surge> [Hämtad 21 april 2023]

Clarke, C. Mitchell, C. (2022). Optimum Currency Area Theory: Examples in Economics. Tillgänglig: <https://www.investopedia.com/terms/o/optimum-currency-area-theory.asp> [Hämtad 17 april 2023]

Countryeconomy: <https://countryeconomy.com/reports/current> [Hämtad 5 maj 2023]

Davies, G, Roeber, B. (2021). Sweden has avoided a Covid-19 lockdown so far: Has its strategy worked? ABC News. Tillgänglig: <https://abcnews.go.com/International/sweden-avoided-covid-19-lockdown-strategy-worked/story?id=76047258> [Hämtad 27 april 2023]

Eichengren, B. (1992). Is Europe an Optimum Currency Area? Springer Link, 138–161. Tillgänglig: https://link.springer.com/chapter/10.1007/978-1-349-12048-2_8 [Hämtad 19 april 2023]

Ekonomifakta: <https://www.ekonomifakta.se/> [Hämtad 3 maj 2023]

Ekonomifakta. (2020). Så påverkas Sveriges ekonomi av coronakrisen. Tillgänglig: <https://www.ekonomifakta.se/Artiklar/2020/december/sa-paverkas-sveriges-ekonomi-av-coronakrisen/> [Hämtad 3 maj 2023]

Ekonomifakta. (2020, nr 2). Större stimulanser i Norge och Danmark. Tillgänglig: <https://www.ekonomifakta.se/Artiklar/2020/april/storre-stimulanser-i-norge-och-danmark/> [Hämtad 21 april 2023]

Ekonomifakta. (2021). Stödåtgärder – coronakrisen. Tillgänglig: <https://www.ekonomifakta.se/Fakta/Offentlig-ekonomi/Statsbudget/stodatgarder-coronakrisen/> [Hämtad 3 maj 2023]

Ekonomifakta. (2023). Växelkursutveckling. Tillgänglig: <https://www.ekonomifakta.se/fakta/ekonomi/finansiell-utveckling/vaxelkursutveckling/> [Hämtad 10 april 2023]

Elmér, H. Guibourg, G et.al. (2012). The Riksbank's monetary policy measures during the financial crisis – evaluation and lessons learnt. Sveriges Riksbank Economic Review.

Tillgänglig:

https://www.riksbank.se/contentassets/6e8e91c80a6247b5b51bb303a3143f22/rap_pov_artike_l_1_121017_eng.pdf [Hämtad 27 april 2023]

Engman, W. (2018). Betydelsen av Euro som gemensam valuta: En studie om handeln i Östersjöområdet. Mittuniversitetet. Tillgänglig: <https://www.diva-portal.org/smash/get/diva2:1286302/FULLTEXT01.pdf> [Hämtad 19 april 2023]

Erhvervsministeriet. (2017). The Financial Crisis in Denmark – causes consequences and lessons. Tillgänglig: <https://www.eng.em.dk/media/10594/conclusions-and-recommendations-170913.pdf> [Hämtad 18 maj 2023]

Europeiska Centralbanken. (2023). Penningpolitiska beslut. Tillgänglig: <https://www.ecb.europa.eu/press/pr/date/2023/html/ecb.mp230316~aad5249f30.sv.html> [Hämtad 18 maj 2023]

Europeiska unionen (2023) Eurons historia och syfte. Hämtad: https://european-union.europa.eu/institutions-law-budget/euro/history-and-purpose_sv [Hämtad 10 maj 2023]

Federal Reserve History. (2013). The Great Recession and Its Aftermath. Tillgänglig: <https://www.federalreservehistory.org/essays/great-recession-and-its-aftermath> [Hämtad 24 april 2023]

Flam, H. Nordström, O. (2022). Covid-19 Effects on The Economy in the Nordics. Nordic Economic Policy Review 2022, 39–40. Tillgänglig: <https://norden.diva-portal.org/smash/get/diva2:1665244/FULLTEXT01.pdf> [Hämtad 26 april 2023]

Forex. (2023). Danmarks valuta – kontanter och prinsnivå. Tillgänglig: <https://www.forex.se/valuta/resmal/danmark> [Hämtad 17 april 2023]

Fryksdalens Sparbank. (2022). Så påverkar coronakrisen inflationen. Tillgänglig: <https://www.fryksdalenssparbank.se/sa-paverkas-du-som-bankkund-av-coronaviruset/sa-paverkar-coronakrisen-inflationen.html> [Hämtad 20 april 2023]

Gaston, N. Rajaguru, G. (2013). How an export boom affects unemployment. Economic Modelling, 30, 343–355. Tillgänglig: https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0264999312002829?casa_token=8fOBiixByYwAAAAA:P8CvNaiuXo6AZTkm4b0-W4Nd3rFFR0YoQNOWF6ChKn5JHmhbdJO9PLiOKoyu3Vi5mzgY-hM9GA [Hämtad 15 maj 2023]

Holmberg, S. Oscarsson, H. (2004). Ett klart nej till euron. Göteborgs universitet. Tillgänglig: <https://www.gu.se/sites/default/files/2020-06/2004%20Oscarsson%20%26%20Holmberg%20-%20Ett%20klart%20NEJ%20till%20euron.pdf> [Hämtad 10 april 2023]

Hökmark, G. (2023). Sverige bör gå med i Eurosamarbetet. Dagens industri. Tillgänglig: <https://www.di.se/debatt/debatt-sverige-bor-ga-med-i-eurosamarbetet/> [Hämtad 10 april 2023]

Investing: <https://www.investing.com/> [Hämtad 5 maj 2023]

Kaitila, A. (2015). The effects of the financial crisis of 2007-2008 on the economy of Finland. Haaga-Helia. University of Applied Sciences. Tillgänglig: https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/95998/Kaitila_Aleksi.pdf?sequence=1 [Hämtad 24 april 2023]

Kickert, W. (2012). How the Danish government responded to financial crises. *Public Money and Management*, 33 (1), 55–62. Tillgänglig: <https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/09540962.2013.744895> [Hämtad 8 maj 2023]

Korkman, S. Suvanto, A. (2015). Reform Capacity and Macroeconomic Performances in the Nordic Countries. Oxford University Press, 278–290. Tillgänglig: <https://research.cbs.dk/en/publications/reform-capacity-and-macroeconomic-performance-in-the-nordic-count> [Hämtad 17 april 2023]

Kouparitsas, M. (1999). Is the EMU a viable common currency area? Federal Reserve Bank in Chicago. *Economic Perspectives*. Tillgänglig: <https://core.ac.uk/download/pdf/6793254.pdf> [Hämtad 19 april 2023]

Larpes, S. Larsson, L. (2023). Skadar hög inflation långsiktig tillväxt? En panelstudie med fem OECD-länder som undersöker om lägre inflation leder till högre ekonomisk tillväxt på lång sikt. Uppsala universitet, 41. Tillgänglig: <https://www.diva-portal.org/smash/get/diva2:1731741/FULLTEXT01.pdf> [Hämtad 25 april 2023]

Mogensen, T. Olganier, D. (2020). The Covid-19 pandemic in Denmark: Big lessons from a small country. *Cytokine and Growth Factor Reviews*, 53, 10–12. Tillgänglig: <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S1359610120300952> [Hämtad 26 april 2023]

Nilsson, S. Töreberg, J. (2014). Arbetslöshetens utveckling i Finland och Sverige: Effekterna av EMU. Luleå tekniska universitet, 47. Tillgänglig: <http://www.diva-portal.org/smash/record.jsf?pid=diva2%3A1019125&dswid=5445> [Hämtad 25 april 2023]

Norén, R. (2012). Ett mer konkurrenskraftigt och stabilt EMU. *Ekonomiska Samfundets Tidskrift*, 39–47. Tillgänglig: <http://miun.diva-portal.org/smash/record.jsf?pid=diva2%3A573152&dswid=4988> [Hämtad 16 maj 2023]

OECD Data: <https://data.oecd.org/> [Hämtad 17 maj 2023]

Riksgälden. (2023). Minskad statsskuld men ökad kostnad 2022. Tillgänglig: <https://www.riksdagen.se/sv/press-och-publicerat/pressmeddelanden-och-nyheter/nyheter/2023/minskad-statsskuld-men-okad-kostnad-2022/> [Hämtad 20 maj 2023]

Stelling, A. (2020). Så får vi igång den internationella handeln. Svenskt Näringsliv. Tillgänglig: https://www.svensktnaringsliv.se/fragor/corona-covid-19/sa-far-vi-igang-den-internationella-handeln_1005264.html [Hämtad 7 maj 2023]

Sveriges Regering. (2023). 3 Riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken. Tillgänglig: <https://www.regeringen.se/globalassets/regeringen/dokument/finansdepartementet/pdf/2023/varbudget-2023/riktlinjekapitlet-2023-ars-ekonomiska-varproposition.pdf> [Hämtad 18 maj 2023]

Sveriges Riksbank. (2009). Reporäntan sänks till 1 procent. Tillgänglig: <https://archive.riksbank.se/sv/webbarkiv/Publicerat/Pressmeddelanden/2009/Reporantan-sanks-till-1-procent/index.html> [Hämtad 3 maj 2023]

Sveriges Riksbank. (2022). Finanskrisen 2007–2010. Tillgänglig: <https://www.riksbank.se/sv/om-riksbanken/historia/finanskrisen-2007-2010/> [Hämtad 28 april 2023]

Sveriges Riksbank. (2022, nr 2). Fördjupning – Ekonomiska konsekvenser av kriget i Ukraina. Tillgänglig: <https://www.riksbank.se/globalassets/media/rapporter/ppr/fordjupningar/svenska/2022/220428/ekonomiska-konsekvenser-av-kriget-i-ukraina-fordjupning-i-penningpolitisk-rapport-april-2022.pdf> [Hämtad 7 maj 2023]

Sveriges Riksbank. (2022, nr 3). Article - Why has the krona weakened this year? Tillgänglig: <https://www.riksbank.se/globalassets/media/rapporter/ppr/fordjupningar/engelska/2022/2211>

[24/why-has-the-krona-weakened-this-year-article-in-monetary-policy-report-november-2022.pdf](#) [Hämtad 20 april 2023]

Sveriges Riksbank. (2023). Riksbankens åtgärder under coronapandemin. Tillgänglig: <https://www.riksbank.se/sv/om-riksbanken/historia/riksbankens-atgarder-under-coronapandemin/> [Hämtad 26 april 2023]